

Naročnina mesečno 12 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate.

Podružnica: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Izhaja vsak dan s jutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001—4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

SCOVENECC

Abbonamenti: Mese 12 Lire; Estero, mese 20 Lire, Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti: 10.349 per le inserzioni.

Filiale: Novo mesto

Vojno poročilo št. 505:

Drzen in uspešen napad pri Culquabertu

Sovražna trgovska ladja potopljena

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Tekom včerajšnjega dne so sovražna letala preletela kraj Comisso in Licceto (Sicilija). Letala so metala eksplozivne bombe, ki so večinoma padle v morje. Nobenih žrtev, nobena škoda. Nad sicilsko obalo sta se dve naši lovski letali spustili v letalski boj, dve angleški letali sta bili sestreljeni in ostala štiri letala uspešno zadeta. Naša letala niso imela nobenih izgub.

Severna Afrika: Močni oddelki lovskih letal Kr. letalstva so napadli sovražne oddelke, ki so se premikali na cesti Bug-Bug, prav tako pa so napadla naprave in motorizirana sredstva na ozemlju Sidi el Barani. Mnogo avtomobilskih voz je bilo zažganih, druga pa so bila poškodovana.

Nemška letala so bombardirala naprave in protiletalske baterije v Tobruku.

Sovražnik je izvedel polet nad Benghazi. Nekaj škode na bližnjem ozemlju pri mestu.

Vzhodna Afrika: Tri kolone nacionalnih in kolonialnih čet pod poveljstvom polkovnika Avgusta Ugolinija, poveljnika postojanke v Culquabertu, so dne 18. oktobra izvedle izpad in so globoko prodrele na ozemlje, ki ga ima sovražnik. Med hudim bojem, ko je bil zavojevan in zažgan močno utrjen tabor, je sovražnik ubežal in je pustil na bojišču nad 200 mrtvih. Naše kolone so zaplenile orožje, vojno gradivo in živila. Pri zmagovitem dejanju so se odlikovali s svojim fizičnim odporom in napadalnim zagonom skupina Kr. karabinerjev, bataljon CC NN 14. in 240. in 67. kolonialni bataljon.

Na vzhodnem Sredozemskem morju so naša izvidniška letala pri izvidniški ofenzivi napadla in potopila sovražno trgovsko ladjo.

Prodiranje zavezniških čet proti industrijskemu ozemlju ob Donu

Obsežni letalski napadi - Uspešni boji na vsem bojišču

Nemško vojno poročilo

Hitlerjev glavni stan, 20. oktobra. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Na južnem delu vzhodnega bojišča prodirajo naprej nemške, italijanske, madžarske in slovaške divizije nezadržno proti industrijskemu območju ob Donu. Tudi na ostalih odsekih potekajo boji uspešno.

Na vsem vzhodnem bojišču je letalstvo uspešno napadalo železniške proge in prometne zveze. Na jugovzhodu, jugu in jugozahodu angleških otokov so bila bombardirana pristanišča in vojaško važne naprave. Na morju pri Kanalu svetega Jurija so bojna letala zažgala večje trg. ladje.

V Severni Afriki so nemška bojna letala dne 19. oktobra in v noči na 20. oktober uspešno bombardirala pristaniške naprave v Tobruku. — Sovražnik ni priletel nad nemško drž. ozemlje.

Berlin, 20. okt. AS: Med boji pri Odesi je nekaj sovjetskih ladij odplovalo iz pristanišča, toda nemška letala so se pognala na lov za temi ladjami in parnike uspešno bombardirala. Dva prevozna parnika in sicer s 3000 in 5000 tonami sta bila zadeta in hudo poškodovana.

Na enem odseku na vzhodnem bojišču so posebne nemške čete v času od 24. sept. do 17. okt. nabrale nad 17.000 sovjetskih min, mnogo letalskih bomb in topniških izstrelkov.

Helsinki, 20. oktobra. AS. Finske čete prodirajo sedaj na odseku v Kareliji med Suroko in Kontupohijo. Letalstvo sodeluje s četami in bombardira še naprej železniško progo, ki vodi proti Murmansk. Železniški postaji v obeh omenjenih mestih sta bili popolnoma razdejani. Na postaji Sonoka so bombe uničile cel tovorni vlak. Pri jezuru Onega so finski lovci sestrelili rusko vodno letalo. Na bojišču v Kareliji je protiletalsko topništvo sestrelilo dve ruski lovski letali.

Stalin proglasil obsedno stanje v Moskvi

Rim, 20. okt. AS. Stalin je v Moskvi proglasil obsedno stanje, sam pa je že zapustil sovjetsko prestolnico. Angleški informacijski urad obvešča, da bo vladni ukaz o obsednem stanju v Moskvi

stopil v veljavo dne 20. oktobra. Od polnoči do petih jutraj prepovedan sleherni promet na ulicah. Poveljnik mesta general Similov je poverjen, da mora ohraniti red. Na razpolago mu bodo oddelki teritorialne obrambe in delavski bataljoni. Vsi delavci v Moskvi so bili povabljeni, da naj podpro čete, ki branijo mesto. V zahodnem delu mesta so policijski in obrambni oddelki postavljeni pod poveljstvom poveljnika armade na zahodnem bojišču generala Jukova in pod poveljstvo poveljnika posadke v Moskvi, divizijskega generala Arteniјеva.

Stalin je v Samari

Lizbona, 20. okt. AS. Stalin in sovjetska vlada so zbežali onstran Volge v Samaro, ki se sedaj imenuje Kujbišev. Mesto je 1000 km oddaljeno od Moskve. Molotov in predsednik Sovjetov Kalinin sta Moskvo zapustila v letalu.

Težek položaj Petrograda

Stockholm, 20. okt. AS. Švedski dopisniki iz Rusije javljajo, da je položaj v Petrogradu od

dneva do dneva slabši. Sovjetska policija pobira dan za dnem moške in ženske in jih goni k utrjalnim delom. Vsa javna poslopja, knjižnice in šole so spremenili v bolnišnice, a ni potrebnih zdravil za ranjene in bolnike. Vsak dan je ustreljenih veliko ljudi, ker so obtoženi sabotaže.

Uničevanje sovjetske industrije

Budapest, 20. okt. AS. Madžarska poročevalska agencija javlja, da so madžarske čete zopet v prvih vojnih črtah. Prvih deset dni oktobra je bila delavnost madžarskih čet posebno živahna. Madžarske čete so se na mnogih krajih srdito borile s sovjetskimi četami, ki so se trudile, da bi nazaj osvojile izgubljeno ozemlje. Poročila iz madžarskega vira pravijo, da rdeče čete v industrijskem področju uničujejo vse industrijske naprave in zažigajo tovarne. V arhivu sovjetskega poveljstva, ki so ga našle, so našli navodila samega Stalina, kjer je rečeno, naj se zajete čete prebijajo če le morejo vedno nazaj k ostali vojski, ako pa to ni mogoče, naj se bore do zadnje kaplje. Treba je, da ima sovražnik čim več izgub. Rajši umreti kot položiti orožje.

Govor ministra Funka v Rimu:

Sodobni cilj gospodarstva je gospodarska neodvisnost Evrope

Rim, 20. okt. as. Ob svoji slovesni promociji za častnega doktorja je imel minister dr. Funk govor, v katerem je poudaril hitro in odločno gospodarsko delo Italije in Nemčije. To delo je treba pripisati predvsem geniju in daljnovidnosti dveh velikih mož, ki sta vedela zavarovati in pravilno izrpati vse narodne sile.

Tisto, kar je Duce storil za ogromni razvoj italijanskega Imperija, je isto, kar je Hitler storil za nemški narod. To so dejanja, ki po svoji veličini nimajo primerov v zgodovini. Velicina obeh voditeljev je v skladu z obsežnostjo političnega cilja, ki je: vzporeditev in pomirjenje evropskega kontinenta.

Nato je dr. Funk podčrtal — potem, ko je govoril o gospodarski zgodovini v zadnjih 20 letih — da se socialna pravica naslanja na kulturni razvoj in ta socialna pravica je eden glavnih ciljev Italije in Nemčije, ki hočeta evropski kontinent voditi po tej poti. Italija ima posebno važno nalogo, uvesti novi red zdravega gospodarstva v svojem življenjskem prostoru, ki ji ga je prisodila narava. To je: Sredozemsko morje. Ko je omenil, da sovražniki Osi pravijo, da se vojskujejo za svobodno trgovino, je poudaril, da je bila svobodna trgovina uničena z delovanjem zmagovalcev v prejšnji vojni, ki so hoteli ohraniti razliko med revnimi in bogatimi državami.

V svojem nadaljevanju je minister dr. Funk poudaril, da obnova Evrope po vojni ne bo mogla biti uspešno izvedena drugače, kakor da se popolnoma izločijo liberalna gospodarska načela, ki so kriva vsega nereda na gospodarskem polju. Ko bo Anglija izločena z evropskega kontinenta, bo Os podpirala gospodarski razmah vseh narodov na evropskem kontinentu. Cilj gospodarskega sodelovanja v Evropi pa mora v prvi vrsti biti: gospodarska neodvisnost evropskega prostora.

Države Osi pa ne mislijo pretiravati z avtar-kijo, ampak bodo skušale z državami onstran morja ohraniti važne gospodarske zveze, kajti države onstran morja ne bodo mogle mimo proizvodov evropske industrije. Funk je poudaril, da je Amerika že dokazala, da ne more oskrbovati narodov onstran morja. Zaradi obnove gospodarskega reda med narodi bodo tudi denarna vprašanja izgubila svojo važnost. Po svetovni gospodarski krizi je postalo jasno, da se je zlati sistem zrušil. Vključ voj-

ni pa so države Osi izboljšale kliring, ki je bil dosedaj samo dvostranski način. Prepričane so, da bodo lahko uvedle način mednarodnega plačevanja, ki bo deloval brez težav in ki bo popolnoma neodvisen od zlata.

Države Osi bodo znale braniti novo Evropo, sovražniki Osi pa niso vpoštevali notranje trdnosti Osi. Italija je dosegla velikanske cilje pri svoji gospodarski obnovi. Os Rim-Berlin je postala tudi gospodarska Os. Ogromna sovjetska ozemlja, zelo važna v gospodarskem oziru, so bila priključena k Osi. Način sovjetskega gospodarstva je bil silno pomanjkljiv in je ustvaril aparat mrtve birokracije.

V vojni proti Rusiji pa Nemčija ni bila oslabiljena, pač pa se je njena vojaška sila povečala. Če je Anglija kdaj pričakovala, da se bo gospodarska sila Osi zlomila, tedaj se je zelo zmotila in so njene nade splavale po vodi.

Rim, 20. okt. AS. Nemški gospodarski minister je bil promoviran v Rimu za častnega doktorja v gospodarskih in trgovskih vedah. Ob tej priliki je imel minister Funk govor, v katerem je poudaril pomen in važnost tesnih gospodarskih stikov med Italijo in Nemčijo.

Pouk na italijanskih šolah v Parizu

Pariz, 20. okt. AS: V navzočnosti konzularnih in fašističnih oblasti, in organizacij so slovesno odprli novo šolsko leto na srednjih in osnovnih italijanskih šolah v Parizu. Kratka slovesnost se je začela s pozdravom Kralju in Cesarju in Duceju in s spominom na padle junake in na italijanske bojevnike.

Italijanski kmetijski strokovnjaki v Španiji

Madrid, 20. oktobra. AS. Špansko kmetijsko ministrstvo je povabilo na obisk v Španijo skupino italijanskih kmetijskih strokovnjakov, ki bodo obiskali glavne kmetijske naprave v Španiji.

Ruske in angleške čete so zapustile Teheran

Lisbona, 20. okt. AS. Zaradi spopadov med sovjetskimi in angleškimi četami v perzijski prestolnici, sta se angleška in sovjetska vlada sporazumeli, da bosta umaknili vse svoje čete iz Teherana.

Vendar pa so v Kurdistanu uporniki zasedli več krajev. Redni perzijski oddelki so prešli na uporniško stran. Po poročilih, ki prihajajo semkaj, se položaj v Perziji slabša.

Pisemska cenzura na Japonskem

Tokio, 20. okt. AS. Dopisnik nemškega poročevalskega urada poroča, da je japonska vlada uvedla pisemsko cenzuro za vsa pisma v inozemstvo. Odposiljatelj mora pismo oddati odprto in osebno na poštini uradih.

Nanking, 20. okt. AS. Predsednik kitajske vlade Vangčingvej je poslal novemu japonskemu predsedniku vlade generalu Toju brzogovorne čestitke po sestavi nove vlade, knezu Konoju pa je sporočil zahvalo ter izrazil željo za njegovo čimprejše zdravlje.

List »Cungpao« piše, da bo vlada generala Toja ostala zvesta Osi in da želi končati vojno na Kitajskem. Če pa bo Amerika nadaljevala s svojo podporo maršalu Cangkajšu in se bo obkoljevanje Japonske nadaljevalo, tedaj bo izbruhnila nova vojna.

Pomanjkljivosti angleške vojne proizvodnje

Angleška armada ni sposobna za vdor na evropski kontinent

Lizbona, 20. okt. AS. Angleška propaganda pripoveduje sicer zelo mnogo o tem, kolikšni so angleški napori na polju vojne proizvodnje in kolikšno pomoč bo s tem v zvezi Anglija lahko dala Rusiji. Toda, kakor vedno se je zgodilo tudi tokrat, da so se te in slične trditve angleške propagande kmalu razkrinkale.

V nedeljo je na delavskem zborovanju v Stokeu govoril angleški delavni minister Bevin, ki je z vsemi mogočimi krilatnicami navduševal angleško delavstvo, da naj pospeši in poveča svoje delo. Minister Bevin je izjavil, da se bo v angleških tovarnah orožja in streliva skupinsko delo in nadzorstvo nad njim nadomestilo s posamičnim delom in posamičnim nadzorstvom nad delom, kar bo olajšalo splošno nadzorstvo. Ta način kontroliranega dela se mora hitro razširiti, kajti delovno ministrstvo hoče oceniti delovno sposobnost posameznikov.

Minister je nato pozval delavstvo, da naj dela hitreje in pridneje. Zatrdil je, da je povečanje dela in proizvodnje odlično politično vprašanje. Ob koncu je še izjavil, da nikdar ne bi odobril načrta za izkrcanje angleške vojske na evropskem kontinentu, dokler angleška vojska ne bi bila boljše oborožena, kakor pa je bila ob dosedanjih prilikah.

Dr. Clodius odpotoval iz Aten

Atene, 20. okt. AS: Nemški gospodarski svetnik dr. Clodius je odpotoval iz Aten.

Po poročilih iz pristojnega vira se prehrana dežele vključ težavnim okoliščinam zmeraj bolj boljša.

Predsednik grške vlade general Colacoglu je objavil proglas na prebivalstvo, v katerem ga poziva, da naj ga podpira pri njegovem delu, da bi se življenje čimprej spravilo v redni tir. V proglasu je general Colacoglu tudi razložil težavne okoliščine, v katerih je moral prevzeti oblast.

Nemški finančni minister pride v Sofijo

Sofija, 20. okt. AS. List »Zora« je objavil, da bo prav kmalu prišel v bolgarsko prestolnico nemški finančni minister Schwering von Krosigk.

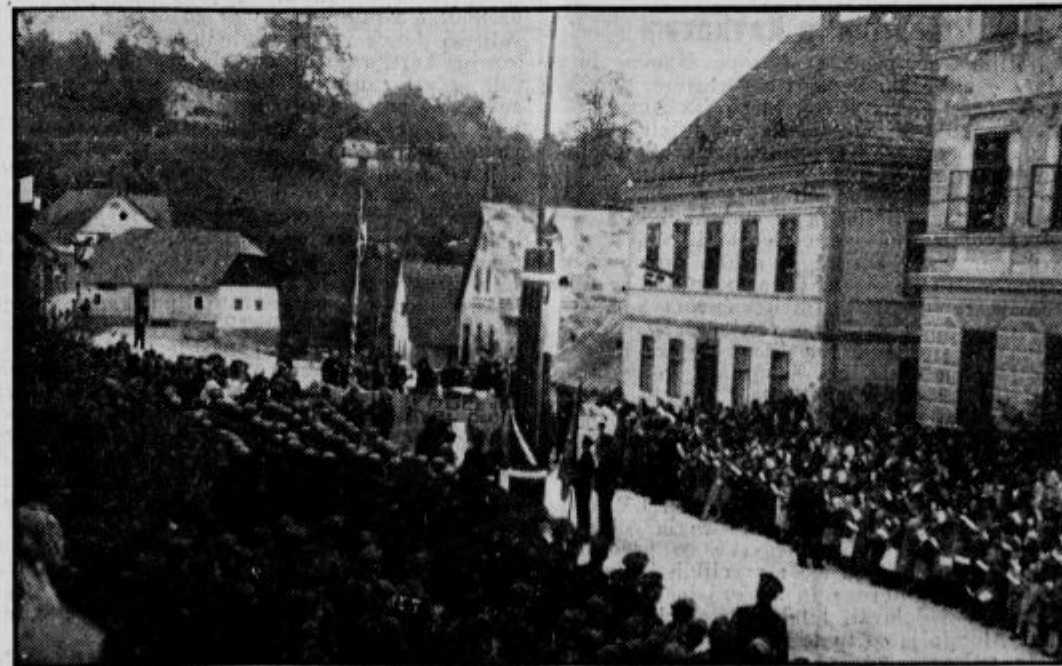
Sklenjeni gospodarski sporazum med Bolgarijo in Hrvatsko določa, da bo Hrvatska pri bolgarskem izvozu in uvozu uživala prednosti, kakor to določa načelo o največjih ugodnostih.

Predsednik bolgarske vlade se je vrnil v Sofijo

Sofija, 20. oktobra. AS. Snoč se je vrnil v Sofijo predsednik bolgarske vlade Filov, ki je bil več dni v Budimpešti na uradnem obisku. Na postaji so ga pozdravili člani vlade in predstavniki italijanskega in nemškega poslanstva. Filov je izjavil častnikarjem, da je zadovoljen zaradi tega, da se je lahko sešel z madžarskimi državniki ter je izrekel svoje prepričanje, da bo ta sestanek z madžarskimi voditelji poglobil prijateljske odnose med obema državama.

Nova železniška proga v Bolgariji

Sofija, 20. okt. AS: Minister za javna dela Vasiljev je odprl novo železniško progo, ki vodi iz severne Bolgarije v južno Bolgarijo.

Ves trg v Metliki je napolnila množica ob sprejemu Ekselence Graziolija. V sredi pred tribuno velik jambor za zastavo

Roosevelt povečal intrige za vstop Amerike v vojno

Washington, 20. okt. AS: Dopisnik berlinskega lista »Zwölf Uhr Blatt« poudarja, da v Washingtonu zelo narašča razburjenje zaradi dogodkov na ruskem bojišču. To se vidi zlasti iz tega, da so krogi, ki so blizu Rooseveltu, povečali svojo propagando, da bi Amerika stopila v vojno. List piše, da so vse te Rooseveltove intrige ameriške židovske skupine že dobro znane. V Ameriki niso prav nič presenečeni nad Rooseveltovim početjem, še manjše pa je presenečenje v Evropi, kjer vsi vedo, da hoče Roosevelt izrabiti vsako priliko, da bi uresničil namene svoje imperialistične politike.

Nemški listi pravijo, da listi v Londonu kljub porazom sovjetske vojske še pišejo, da je »položaj na vzhodu zadovoljiv«. Anglija pri tem samo nadaljuje s svojo staro igro. Medtem, ko izjavlja minister Bevin, da je »položaj zelo resen«, pa govore drugi angleški propagandisti, da so nemške čete že 30 do 40 km pred Moskvjo. Nekateri listi in angleški propagandisti celo že govorijo, da se nemške čete vojskujejo že v moskovskih predmestjih in da bo Moskva že čez nekaj dni kapitulirala.

»Völkischer Beobachter« piše, da bodo v Ameriki in v Angliji danes, v ponedeljek, propagandisti zopet lahko proslavljali junaški odpor sovjetske vojske, ko bodo lahko ugotovili, da Moskva v ponedeljek, to je na dan, ki so ga izražali za padec Moskve, še ni padla. Tako si vedo angleški propagandisti pomagati na najrazličnejše načine.

Rim, 20. okt. AS: Danes objavlja »Messaggero« članek, v katerem smešni način, kako hoče Amerika pomagati Sovjetski Rusiji. Angleži in Amerikanci mislijo, da bodo lahko oskrbovali Rusijo skozi Perzijo. Toda Angleži in Amerikanci se najbrž niti ne zavedajo, da bi bilo treba v ta namen skozi Perzijo zgraditi nove ceste in tudi nove železnice. To pa ni lahko delo in ne gre hitro od rok niti v mirnem času. Angleška vlada je objavila, da bo gradila za ceste in železnice v višini enega milijona funtov šterlingov pripeljala iz Avstralije v Perzijo. To bo ogromen organizacijski in delavni napor. Vprašati se je samo treba, če bo pomoč Sovjetski Rusiji tedaj še koristila, ko bi jo Angleži in Amerikanci lahko pripeljali po tej poti.

New York, 20. okt. AS: Šele sedaj so se izvedele podrobnosti o razgovoru, ki sta ga dne 4. oktobra imela minister za morarstvo Knox in načelnik angleške nakupovalne komisije v Ameriki Campbell. Campbell je vprašal Knoxa, če ne bi bilo potrebno ustvariti kakšen incident, da bi se ameriško javno mnenje izreklo za vstop v vojno. Knox je samo dvignil roke in izjavil: »Dragi Campbell! Pustite meni to zadevo.«

Campbell je nato še vprašal: »Ali mislite, da vam bo Hitler nudil priliko?« Knox pa je odgovoril: »Če tega ne bo storil nemški torped, pa bo to storila ameriška mina.« Campbell je vprašal, kdaj naj bi bil tisti dan, ko bi se moralo to zgoditi. Knox pa je odgovoril, da se bo to zgodilo osem dni poprej, predno bo Roosevelt poslal poslanico kongresu.

Incident na morju se je resnično zgodil tedaj, ko se je ameriški kongres sešel. Knox je napovedal, da je bil ameriški rušilec »Carney« torpediran 350 milj. jugozahodno od Islandije.

Washington, 20. okt. AS: Listi pišejo, da je Roosevelt naročil svojim ministrom, da naj sestavijo »našt za zmago«. Ta našt določa izdatke letno 50 milijard dolarjev in ta vsota bi naj bila enaka nemškemu proizvodnemu naporu.

Bivši kardinal za predsednika Landon je opozoril republikansko stranko, da naj ne podpira Roosevelta, ki izjava ta ogromni oboroževalni našt iz osebnih političnih razlogov, da bi razširil in povečal svoja diktatorska nagnjenja.

Manila, 20. okt. AS: Vladno zastopstvo v Manili je izjavilo, da so pomorski častniki prešli iz Amerike ukaz, da morajo vse filipinske ladje, ki vozijo pod ameriško zastavo, ali pa pod zastavo Filipinov, takoj odpluti v najbližje pristanišče, ali pa v kakšno najbližje prijateljsko pristanišče.

»Italija je kriva«

Washington, 20. okt. AS: Bivši vojni minister Hore Belisha je izjavil, da mora Anglija sedaj prenašati posledice, ker ni postavila druge fronte na kontinentu. Belisha je mnenja, da nikdar ni bil v ta namen primernejši čas, kakor zadnje štiri mesece. Priznal pa je, da je največje težave Angležem delala ves čas Italija. Če bi Italijo bilo mogoče izločiti iz vojske ter bi Sredozemlje postalo angleško morje, bi bilo mogoče mnogo lažje pomagati Sovjetom.

Eksplozija v amerškem petrolejskem skladišču

New York, 20. okt. AS: V Venturi v Kaliforniji je nastala eksplozija v velikem petrolejskem skladišču, kjer je bilo 50.000 sodov petroleja. Stiri

osebe so bile ubite, mnogo pa je bilo ranjenih. V teku je preiskava, da se ugotovi, če je šlo za sabotažno dejanje.

New York, 20. oktobra. AS: Ogromna eksplozija, ki se je slišala nad 20 km daleč naokoli, je popolnoma uničila naprave velikega industrijskega podjetja San Jose v Kaliforniji. Naprave tega podjetja so zgradili šele pred dve meseca in so stale 10 milijonov dolarjev. Tri osebe so bile ubite, mnogo pa je bilo ranjenih. Eksplozija je najbrž nastala, ker se je magnezij sam vnel.

Amerika kliče svoje ladje domov

Washington, 20. oktobra. AS: V poučenih krogih izjavljajo, da so vse trgovske ladje Severne Amerike dobile ukaz, da nemudoma odplujejo iz kitajskih in japonskih voda zaradi položaja na Pacifiku.

Razmerje med Nemčijo in Francijo

Pariz, 20. oktobra. AS: Razgovori podpredsednika vlade Darlana so imeli ta uspeh, da bo v kratkem prišel v Vichy del nemškega poslanstva, kar bo omogočilo živahnejši stik med obema državama. Vichyski oddelek nemškega poslanstva bo podrejen nemškemu generalu Krugu in sicer z naslovom generalnega konzula. Njegova funkcija bo torej predvsem gospodarska in administrativna, ne pa politična. Obratno javljajo, da bo tudi vichyska vlada imenovala svojega zastopnika v Berlinu. Bil bi pa podrejen francoskemu poslaniku v Parizu, ki sedaj predstavlja vichysko vlado pri nemški vladi.

»Zveza narodov« se je izselila iz Zeneve

Zeneva, 20. okt. AS: V angleški spodnji zbornici je neki poslanec zahteval pojasnila o »Zvezi narodov« v Zenevi. »Times« piše, da je državni podtajnik v zunanjem ministertvu izjavil, da »Zveza narodov« iz Zeneve preselili onstran morja. V Zenevi je ostalo samo nekaj »opazovalnih uradov«. Gospodarski in finančni odesk je sedaj v Princetownu v Združenih državah. Blagajna še ni odšla iz Zeneve v Ameriko, ampak je trenutno v Londonu. Stalni urad za opij je v Washingtonu, Mednarodni urad dela pa je v Kanadi.

Komunistična rovarjenja v Indiji

Carigrad, 20. okt. AS: Iz Bombaja se je izvedelo, da je policija zaplenila mnogo gradiva, ki dokazuje, da so bili komunisti v Indiji zelo delavni in da so razvijali propagando v korist Sovjetske Rusije.

Gospodarstvo

Sestava inventarja oblačilnih predmetov

Zadnjič smo poročali, da je določeno sestavi inventar predmetov oblačilne stroke, ki so pod zaporo, do 20. oktobra. Po poročilih iz Rima je razvidno, da je v Italiji ta rok dejansko do 25. oktobra. Ta rok ne bo podaljšan, ker je pričakovati takoj po tem roku uvedbo kart. Nadalje so pristojna oblastva tudi že izdala navodila, kako je izpolniti oblačilno karto, občinam. Občine bodo morale čitljivo izpisati na kartah, kateri vrsti potrošnikov pripada lastnik (ženske, otroci itd.).

Oddajanje stanovanj v najem

Z odredbo Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino št. 115 z dne 27. septembra, objavljeno v Službenem listu, kos 80 z dne 4. t. m., je bilo urejeno dajanje sob in stanovanj s pohištvo v podnajem v tej pokrajini.

Po odredbi si mora med drugim vsak, ki hoče dati stanovanja v podnajem, dobiti dovoljenje kvesture v mestu Ljubljani, in okrajnega poveljstva v drugih občinah pokrajine; nadalje mora imeti posebni zapisnik oseb, ki so pri njem na stanovanju in o tem poročati kvesturi, odnosno okrajnemu poveljstvu.

Registri in listine, sestavljene tako, kakor zahtevajo predpisi, kakor tudi obrazci za prošnje so naprodaj v Ljubljani pri Ljudski knjigarni, Pred škofijo 3.

Hranilne vloge v Italiji znašajo 100 milijard lir. V svojem zadnjem govoru je minister financ Thaon di Revel dal nekatere zanimive podatke o varčevalni moči italijanskega naroda. Sedaj po-

Narodne noše so ponudile v Adlešičih Ekseleenci Grazioliju in njegovi gospej soprogi po stari slovanski navadi kruh in vino

Singapur izpraznjujejo

Lizbona, 20. okt. AS: Iz Singapure se je izvedelo, da so angleške oblasti ukrenile vse potrebno, da bi se civilno prebivalstvo izselilo iz obrežnih pokrajin in iz vzhoda ter iz zahoda mesta. To naj se zgodi takoj, ko se bo pokazala potreba.

Na Slovaškem ne bo nobenih parlamentarnih volitev več

Bratislava, 20. oktobra. AS: Na Slovaškem je 15. oktobra stopila v veljavo nova ustava, v smislu katere ostane sedanj parlament, dokler ne bo novi določen. Mesta, ki bi bila izpraznjena, bodo izpolnjena z dekretom predsednika republike. To praktično pomeni, da na Slovaškem ne bo več parlamentarnih volitev.

Proglas Nedića

Belgrad, 20. oktobra. AS: Listi objavljajo razglas generala Nedića, v katerem javlja prebivalstvu, da bo vlada pričela odločen boj proti vsem, ki motijo javni red. Razglas poziva prebivalstvo, da podpira vlado v tem boju.

Glede izjem od prodajne prepovedi je izdalo ministrstvo za korporacije navodila, na osnovi katerih je občinstvo opozorjeno, da naj ne kupuje preveč.

Z ozirom na najnujnejše potrebe so prefrakti pooblaščen, da odrede nekaj omejenih prodaj blaga v okvirju meja, ki odgovarjajo najbolj nujnim potrebam. Ravno tako se morejo urediti prodaje za državne urade, ustanove in bolnišnice.

roča agencija Agit, da se zbiranje hranilnih vlog ugodno nadaljuje in da so hranilne vloge že dosegle vsoto 100 milijard lir. Jasen znak velike varčevalne moči je tudi zadnji vpis zakladnih bonov, ki je prinesel izredno mnogo novega denarja.

Razdelitev semenskega krompirja v Italiji. Italijanska konfederacija kmetijskih konzorcijev bo zbirala vso proizvodno semenskega krompirja v Italiji. Za dobavo tega krompirja se bodo morali posamezni kmetovalci javiti tej ustanovi. Cene znašajo od 166 do 186 lir za met. stot po kakovosti.

Spremembe v izvoznem režimu. »Eco di Roma« poroča, da so pristojna oblastva uvedla nekatere spremembe pri izvoznem režimu. Carinska oblastva so pooblaščenca dovoliti izvoz brez izvoznega dovoljenja za vino iz prostih skladišč v Trstu in Reki.

Zadružna šola v Ljubljani. Zaenkrat se še ne more pričeti Zadružna šola v Ljubljani. Čim bo otvoritev šole mogoča, bo to pravočasno sporočeno vsem zadrugam, obenem pa tudi pogoji za sprejem itd.

Vprašanja o reji malih živali bodo obravnavali. Razmah reje malih živali je v Ljubljani vsestranski. V veliki meri pa se širi zanimanje zanj tudi po podeželju. Razlika je v tem, da velja v mestu zanimanje predvsem kuncem, medtem ko se zunaj brigajo rajši za perjad. Povsod pa se pečajo z rejo številni mali gospodari in drugi, ki se prej zanj niso zavedali. Pa tudi oni, ki so gojili prej male živali, so danes v tem pogledu v drugačnem položaju, kajti rejo so vsebolj razširili in se začeli pečati z njo intenzivneje, ker so pač doznali, da postaja to gospodarsko uveljavljanje tudi zelo koristno. Reja pa pri tem, da se živadno razvija in vsestransko širi, trpi zaradi nepoučenosti, ki često povzroča znatno škodo. Pouk o smotreni reji je tako vedno bolj potreben in važen. Poleg časopisja in strokovnih knjig lahko črpajo zanimanci pouk tudi na predavanjih, ki jih predvsem v Ljubljani prireja društvo Mali gospodar. Že letos je bilo nekaj koristnih predavanj, na katere se je vedno zbralo znatno število interesentov. Sedaj pa namerava društvo prirediti predavanje, ki bo obravnavalo razna vprašanja rejcev samih. Vprašanja, ki jih ti naslavlajo ob raznih prilikah na strokovnjake, kažejo, da je nujno potrebno, da se omogoči rejcem, da poslušajo izvajanja strokovnjaka, ki bo govoril o raznih zadevah iz reje malih živali tako, kakor to sami žele, in odgovarjal v sliki in besedi na vprašanja rejcev. V tem smislu vabi društvo zainteresirane, da sporoče vprašanja, na katera žele pojasnil in odgovoriti na predavanju, osebno ali po pošti v društveni pisarni Malega gospodarja v Ljubljani, Gosposka ulica 4, do konca oktobra.

Uvoz bankovecev na kune na Hrvaško. Po sporočilu Reichsbanke je v potniškem prometu na Hrvaško dovoljen vzem hrvaških bankovecev do najvišjega zneska 500 kun in sicer samo v konadah po 100 kun. Če potniki nosijo več s

seboj, potem jim odvišni znesek odvzamejo hrvaške carinske oblasti in se vpišejo ti zneski pri Hrvatski državni banki na vezan račun. Pri izhodu iz Hrvaške se sme na splošno vzeti s seboj samo 200 kun.

Ureditve prometa z usnjem v Srbiji. Centrala za usnje v Srbiji je odredila največje varčevanje z usnjem. Tako se ne smejo več izdelovati čevlji z dvojnimi podplati, domači čevlji z usnjenimi podplati, ženski in moški luksuzni čevlji. Za popravila se sme porabiti samo rabljeno usnje, ne sveže. Poleg tega je prepovedana potrošnja usnja za izdelovanje kovčkov, map, listnic, nahrbtnikov, hlačnic, čepic, rokavic, albumov itd. Ti predmeti se lahko izdelujejo samo iz svinjskega usnja in iz odpadkov ovčjega usnja.

Fuzija čeških hranilnic. Hranilnica deželnega glavnega mesta Brno je prevzela cirilmetodsko hranilnico v Brnu.

Valutni azio v Bolgariji odpravljen. Po uradnem sporočilu je dne 14. oktobra Bolgarska narodna banka ustavila plačilo azia za inozemske devize. Dosedaj je znašal za banki ponudene devize azio 25%.

Slovaška rečna plovba objavlja računski zaključek za 1940, iz katerega je razvidno, da je po kritju izgube iz leta 1938 v znesku 4.7 milij. kron ostalo čistega dobička 55.166 kron. — Družba bo ustanovila v Budimpešti svojo podružnico.

Zvišanje glavnice Rima—Murany. Znana madžarska družba Rima Murany — Salgotarjan zvišuje glavnico za 4.84 na 24.18 milij. pengő. Dividenda za 1940 znaša istotoliko kot za 1939, t. j. 5%.

Holandsko notranje posojilo. Holandija je razpisala novo notranje posojilo v znesku 500 milij. goldinarjev, ki se obrestuje po 3.5% in znaša emisijski tečaj 97.5%. Če posojilo ne uspe, bo razpisano prisilno posojilo po 2.5%. Živiljske zavarovalnice bodo oproščene vpisa tega prisilnega posojila, če vpišejo 3% svoje posestne vrednosti v prostovoljno posojilo.

Cene v Nemčiji. Statistični državni urad v Nemčiji je izračunal, da so cene okoli 60% predmetov za dnevno življenje ostale neizpremenjene. Na splošno so se cene na debelo v Nemčiji dvignile za 5.3%, indeks življenjskih stroškov pa za 6.5%. Nasprotno pa je indeks cen na debelo v Angliji narasel za 54.8%, indeks cen na drobno pa vkljub pocenjevalni akciji angleške vlade za 28.4%. V večini držav so cene na debelo narastle za 50%, življenjski stroški pa za 25%.

Umetni pergament. IG Farben je začela v Nemčiji prikazovati in prodajati nov sintetični predmet: Igraf, ki je dejansko sintetični pergament, ki služi v glavnem za knjigovodske svrhe. Igraf služi tudi za namizne prte, za obloge. Zopet nov proizvod pa je Igrafin, ki je prozoren pergament in služi za pokritje kozarec. Ta novi proizvod bo nadomestil celulozno steklo.

Švicarska zunanja trgovina. V septembru je znašal uvoz v Švico 200 (avgusta 191), izvoz pa 130 (117) milij. frankov. Skupno je znašal v prvih 9 mesecih letos uvoz v Švico 1475 (lani v istem času 1444), izvoz pa 1034 (928) milij. švicarskih frankov.

Viceguverner Srbske narodne banke. Generalni pooblaščenec za gospodarstvo v Srbiji je imenoval za viceguvernerja Srbske narodne banke prof. dr. Mirkica Kosića.

Meinl v Belgradu. Dunajski Meinl-konzern je ustanovil svojo delniško družbo v Srbiji s sedežem v Belgradu. Družba ima glavnice 1.5 milij. din in se bo pečala z uvozom, izvozom, proizvodnjo, predelavo in trgovino kolonialnega blaga in sorodnih živil.

Postopanje proti trgovcem in obrtnikom

Ljubljana, 20. oktobra.

Nadzorstvo za cene pri Kr. Kvesturi je v preteklih dneh ugotovilo, da so se pregrešili naslednji obrtniki in trgovci, ker niso izobesili svojih cenikov:

1. Bujas Franc, gostilna, Prešernova 5; 2. Tršan Amalija, modistka, Sv. Petra cesta 7; 3. Coriari Loti, Tyrseva 69; 4. Mahnič Zofija, modistka, Sv. Petra cesta 8; 5. Božič Ivan, zelenjava, Pod trančo 2.

Zaradi pretiranega povišanja cen pa so bili prijavljeni sodnim oblastem:

1. Tvrčka Soštarič, Petan in Erker, železnina, Resljeva 20; 2. Perko Ivan, posestnik, Vodnikova 20; 3. Klobič Marija, zelenjava, Celovška 43; 4. Kamnar Franciška, zelenjava, Prekmurska 3; 5. Trtnik Marija, zelenjava, Sostro 24; 6. Ostrožnik Karel, galanterija, pasaža; 7. Pogačnik Franc, zelenjava, Tyrseva 33; Sedej Strnad Marija, modistka, Prešernova 3; 9. Levka Angela, mlekarica, Kolodvorska 34; 10. Šega Edvard, čevljar, Prešernova 50; 11. Kos Ivana, zelenjava, Izanska 193; 12. Kotar Josip, posestnik, Pokojnica 1; 13. Vider Marija, špecerij-ska trgovina, Tyrseva 45; 14. Korsika Franciška, zelenjava, Vrtača 3.

Poleg prijave sodnim oblastem pa je Ekse. Visoki komisar odredil da naj se ustavi dovoljenje in zapre obrat Vider Marije za čas 30 dni, pri tem pa mora osebu v naprej plačevati pripadajočo plačo.

Naravno bogastvo Kavkaza in Krima

»Popolo di Roma« piše: Podnebje na Kavkazu je tako milo, kakor kjerkoli v južni ali srednji Evropi. Tu so ogromni hrastovi, bukov in gabrovi gozdovi. Silno veliko je orehov. Vinska trta raste povsod, celo do višine 3000 m. Kavkaz daje bombaž, pšenico in koruzo. Preživlja ogromno drobnice, a je tudi neizčrpno bogastvo konj, oslov, mul, bivolov in kamel. Gozdovi so polni divjačine, ki daje dragoceno krzno. Četrtno vseh rib, ki jih uživa sovjetska Rusija, nalove v Kaspiškem morju. Prav tako je pokrajina polna mineralnih vrelcev. Tudi Kavkaz je pomemben tudi zaradi svojih rud. Bogat je na premoegu, petroleju, svincu, manganu in zlatu. Ukrajina ima pri Nikopolu 13.500.000 ton manganske rude, a na Kavkazu je železne rude pri Šaturi za sto milijonov ton, medtem ko je ima cela Indija komaj 12 milijonov in Brazilija komaj tri milijone. Na Kavkazu je petroleja za tri milijarde 630 milijonov ton, večina v Azerbejdžanu, a ostalo pa v Georgiji in v severnih provincah. Trenutno navrta sovjetska zveza letno 30 milijonov ton nafte, a Kavkaz ji od tega daje 27 milijonov ton. Vodi petroleja so napeljavani v Rostov in v Baku.

Kar tiče Krima meri 26.000 km². Družji ga Romaj 8 km širok prekop pri Perekopu z ostalo Rusijo. Polotok pridelava veliko žita, koruze, lanu in bombaža. Redi mnogo ovac in govedi. Tri četrtna polotoka ima značaj stepe, a četrtna je gorata. Krasen je gorati del polotoka. Gore dosega višino 1500 m. A v podnožju je tako mila klima kakor v Sredozemlju. Tu raste vinska trta in je dežela podobna vrtu. Na Krimu pridelajo Sovjeti 55% vsega svojega vina. Pri Kerču so bogati železni rudniki in petrolejski vrelci. A gorovje je polno premoga. Razen tega so tudi slana jezera, kjer dobe Sovjeti 140.000 ton soli letno.

Prebivalstva ima polotok komaj 1.300.000. Poglavitna mesta so Simferopol, Sebastopol, Kerč Teodosijan, Bakisara in Evpatorija.

Med Dnjeprom in Kavkazom

Italijanska agencija »Europa Nuova« piše sledeče o naravnih bogastvih Ukrajine: Železni rudniki pri Krivem Rogu, ki so jih Nemci zasedli pred dvema mesecema, so dajali 60 odstotkov železa vse sovjetske proizvodnje. Pri Nikopolu, blizu Krivega Roga so Rusi nakopali 35 odstotkov mangana od svoje celotne proizvodnje. Zaloga premoga v donski kotlini so med največjimi na svetu. Cenijo jih na 72 milijard ton. V tej kotlini je nakop premoga na četrtem mestu na svetu. Toda ta kotlina je tudi polna druge industrije: mehančne in kemične. V Krivem Rogu so letno visoke peči dale en milijon tri sto tisoč ton litega železa in nad 1 milijon ton jekla, pri Zaporozju so jeklarne dale letno 1.2 milij. ton litega železa in 1.6 milij. ton jekla, ter nad 1 milij. ton železnih proizvodov. Toda najvažnejše mesto je Dnjepropetrovsk, ki je dajal elektriko celi Ukrajini. Samo delavnice »Džerdžinski« so leta 1937 proizvedle 1.3 milij. ton surovega železa, 1.3 milij. ton jekla in nad 1 milij. ton drugih železnih proizvodov. V Dnjepropetrovsku so predvsem izdelovali municijo in sicer v velikih jeklnah »Lenina«, »Kominternae« in »Džerdžinski«. V Zaporozju so izdelovali letalske motorje in aluminijo. Aluminija so tu letno izdelali 35.000 ton. To je polovica vse sovjetske proizvodnje. V Kijevu in Odesi je bila lahka industrija. V Nikolajevu in v Hersonu pa je bila pomorski industrija. V teh krajih so bili tudi največji silosi v Sovjetski Rusiji.

Droline novice

Kolsdar

Torek, 21. oktobra: Uršula, devica in mučenica; Hilarijon, opat; Cilinija, sveta žena; Asterij, mučenec.

Sreda, 22. oktobra: Kordula, devica in mučenica; Vendelin, opat; Melanij, škof.

Osebnosti

— Diplomirani so bili za inženirje kemije. Na kemičnem oddelku tehnične fakultete ljubljanske univerze so diplomirali za inženirje kemije gospodje: France Černigoj, France Jontić, Drago Leskovšek, Mirko Ložar, Joža Megler, Engelbert Novak, Mirko Spiničič, Marjan Škofič, Vit Tome in Tone Tribušon, vsi iz Ljubljane. Čestitamo.

— Poroka. V soboto popoldne sta se poročila v cerkvi sv. Petra dr. Slavko Oblak, zdravnik v Logatcu, in profesorica Marica Dolgan. Čestitamo!

— Gg. katehete in kaplane obveščamo, da izide 1. novembra knjižica za doraščajoče fante: »Leta, mlada letac. Snov bo podana v obliki knjižice »Dekletu na pot«. Izredna, večja naročila pošljite do 26. novembra. — Tudi to knjižico je spisal dr. Franc Knific. Velja kot navadno 50 cent. Uprava »Knjižice«, Rakovnik — Ljubljana št. 8.

— Institut za italijansko kulturo v Ljubljani. V ponedeljek se je začelo vpisovanje v italijanske letne tečaje za italijanski jezik in kulturo ter za izpopolnjevanje (I., II., III. in IV.). Na željo se bodo lahko odprli tudi krajši tečaji, kakor tudi tečaji za samo konverzacijo, katere bo obiskovalo določeno število oseb. Društvo italijanskega kulturnega instituta da pravico vsakemu članu, da se poslužuje njegove knjižnice (knjige, revije, časopisi), ei izposoje knjige in sme prisotovati vsem prireditvam instituta (predavanja, glasbeni koncerti, razstave in potovanja). Višina članarine za letne tečaje znaša 50 lir, za vpisane na univerzi pa le 15 lir. — Častni člani plačajo letno članarino 100 lir, redni člani 30 lir, tisti, ki so vpisani tudi na univerzi, pa 10 lir (izredni člani). Za kakršne koli informacije se je obrniti na tajništvo italijanskega kulturnega instituta na Napoleonovem trgu 6, telefon 43-64. Uradne ure so od 10 do 13 in od 16 do 19. Ravnateljstvo.

— Prijatelje prijazne Trške gore in njene ljubke romarske cerkve opozarjamo, da bo ondi letošnje zadnje cerkveno opravilo v nedeljo, dne 28. t. m., in sicer popoldne ob 11 ter popoldne ob 3. Kdor ne more k dopoldanski božji službi, naj pride k popoldanski. Posebej so še vabljeni Novomeščani, ki niso mogli 8. septembra obiskati tako jim drage Trške gore in njene podružnice. Nikomur ne bo žal! Na lastne oči se bo lahko vsak prepričal, kako lepo zunanjsčino je dobila ta šentpetrska podružnica cerkev, katere notranjsčina je že do sedaj presenečala obiskovalce.

— Prijetno jesensko vreme. V nedeljo je vse kazalo, da bo najbrž nastopila deževna doba, ki je navadna v oktobru. Vse pa se je preobrnilo, kar nam točno kažejo podatki za zadnje 3 dneve. V soboto je bila najnižja jutranja toplota +4 stopinje Celzija, najvišja +14 stopinj C. Barometer je padel na 765,9 mm. Nedelja je marsikaj še bolj prevrnila. Jutranja toplota se je dvignila kar na +13 stopinj C, najvišja pa je bila +18,7° C. Bilo je vetrovno in vse je napovedovalo, da pride dež, kajti barometer je v nedeljo dosegel prav nizko stanje 757,7 mm. V ponedeljek je bila jutranja toplota +10,3 stopinje Celzija, barometer pa se je dvignil za nekaj milimetrov. Bilo je zjutraj megleno, podnevi lepo.

— Huda nesreča na Bregu pri Ribnici. Pri razstreljevanju skalnih sten pri gradbi vodovoda na Bregu se je zgodila v četrtek huda nesreča, ki je zadela vse domačine. Pri delih, kjer so domačini, sta bila Roglerjeva brata z Brega pri Ribnici. Ko sta hotela razstreliti neko skalo v kanalu, je mina prežgoda eksplodirala in močno poškodovala Roglerja L, ki ima strašno razmazarjeno roko, da eo mu jo morali v bolnišnici, kamor ga je peljal avtomobil g. Kožar iz Ribnice, takoj odrezati. Pri nesreči so Roglerja zadeli kosci tudi v oči, da je nevarnost, da bo oslepel. Vsi želimo ponesrečenca, da bi kmalu okreval!

— Darovi Rdečemu križu. V počastitev spomina dvornega svetnika g. Julija Polca so darovale gospa Ema Pajnič in sestra Rdečemu križu, sekciji za socialno pomoč, 100 kr. Iskrena hvala! — Zdruga »Dom gospodinje« je darovala v počastitev spomina svoji prvi predsednici pok. g. Josipini Čuden Rdečemu križu, sekciji za socialno pomoč 50 lir. Prisrčna hvala! — Gg. dr. Miron in inž. Marko Bleiweis-Trsteniški sta darovala v počastitev spomina njunih staršev Rdečemu križu, sekciji za socialno pomoč 100 lir. Najlepša hvala! — V počastitev spomina pok. univ. prof. in predsednika društva »Pravnik dr. Dolence Metoda« so darovali Rdečemu križu, sekciji za socialno pomoč, njegovi ožji prijatelji po g. dr. R. Sajovcu, podpredsedniku društva »Pravnik«, znesek 890 lir. Iskrena hvala! — V počastitev spomina gospoda docenta in primarija v pok. dr. Ivana Robide je daroval g. ph. mr. Rihard Sušnik Rdečemu križu, sekciji za socialno pomoč, 100 lir. Najlepša hvala! — V počastitev spomina pok. gospe Marije Zoretve roj. Slavec v Kranjski gori sta darovala Franica Tičar in dr. Josip Tičar Rdečemu križu za soc. pomoč 100 lir. Iskrena hvala. — Mesto venca na grob pok. gospoda dvornega svetnika Kosi Jurija je daroval gospod Ant. Kosi, načelnik na Visokem komisarjatu, 100 lir. Iskrena hvala!

— Kdo kaj ve o ponesrečenki? Dne 6. avgusta je bila na progi med št. Vidom in Mednim do smrti povožena neka ženska. Pri njenem trupu niso našli nobenih podatkov, kdo bi bila. Kdor bi mogel dati kaj podatkov, naj jih sporoči Kr. Kvesturi v Ljubljani, soba št. 15, II. p. Rajna je bila stara kakih 25 let, visoka 1,50 m, vitkega telesa, črnih, kodrastih in zelo gostih las, v ustih je imela dve zlati plombi v spodnjih čeljustih. Obuta je bila v črne čevlje. Pri sebi je imela še robcem z začetnim črkama D. I.

— Vpis avtomobilnih vozil v javni avtomobilski register. Glasom naredbe Visokega komisarja št. 119 je bilo določeno, da se morajo vpisati vsa motorna vozila v javni avtomobilski register pri RACI-ju (prej Avtomobilski klub). Vsi prizadeži, ki so prejeli vabilo od urada za civilno motorizacijo za pregled motornega vozila in so to opravili, dobijo novo prometno dovolilo pri javnem avtomobilskem registru (PRA) proti izročitvi starejšega prometnega dovolila. Nova prometna dovolila se morajo dvigniti pri

javnem avtomobilskem registru tekom 5 dni po izvršenem pregledu motornega vozila. Oni, ki so to že opravili, lahko dvignejo omenjeno dovolilo v uradu PRA. Kdor koli ima lastninsko pravico na motornem vozilu, že vpisanem v javnem registru na ime imetnika prometnega dovolila, sme v roku 30 dni od vpisa v javni avtomobilski register, s prošnjo, soprodpisano po imeniku prometnega dovolila in predpisno overjeno, zahtevati popravilo lastninske pravice. Opozarjamo na to posebno trgovce in vse one, ki imajo katere koli terjatve, za katere so zastavljena motorna vozila, kakor tudi vse one, ki so prodali motorna vozila s pridržkom lastninske pravice. Zgoraj navedeni lahko zahtevajo pri javnem avtomobilskem registru, da se vpiše v njih prid zastavna pravica za višino terjatve, zastavna pravica, ki se lahko uveljavi proti drugim osebam. Vsa nadaljnja tozadevna pojasnila daje RACI — Urad javnega avtomobilskega registra, Ljubljana, Beethovnova 14.

— 18 komunistov ustreljenih v Dalmaciji. Iz Splita poročajo, da sta izredni vojaški sodišči v Šibeniku in Splitu te dni sodili kakih 30 komunistov, ki so bili obdolženi raznih umorov in sabotaž. Izmed obtožencev jih je bilo 18 obsojenih na smrt ter ustreljenih.

NECCHI
ŠIVALNI STROJI
IGN.VOK
LJUBLJANA, TAVČARJEVA 7

Ljubljana

1 Karambol dveh tramvajev. Ko so v ponedeljek zjutraj vozili tramvajski vozovi iz remize na proge po mestu, so hoteli tramvajski vozovi drug za drugim po Celovski cesti. Pri železniškem prelazu sta dva trčila drug v drugega, ker sta vozila približno skupaj. Pri tem sta dobila poškodbe na glavi stražnik v p. Anton Hudak in njegova žena Franja, ki se sedaj zdravi v bolnišnici. Tudi tramvajska voza sta pri trčenju drug drugega nekoliko razbila, zato so ju takoj prepeklili nazaj v remizo.

1 V Ljubljani so umrli od 10. do 16. okt. 1941: Misson Franciška, roj. Rus, 65 let, žena stavbenika, Cigaletova 13; Peternel Jožefa, roj. Berus, 62 let, žena čevljarja, Galjeveca 18; Janežič Katarina, roj. Plut, 70 let, žena upok. graficarja, Suvoarska 29; Gantar Janez, 80 let, hlapec, Vidovdanska 9; Šuligoj Tatjana, 1 leto, hči briv. pom. Peričeva 7; prof. dr. Dolenc Metod, univ. prof., Gorupova 22; Barle Jožef, 48 let, mestni nadsv., Celovška 142; Ključar Andrej, 29 let, mizarški pomočnik, Zirovnica pri Cerknici; Brčić Ivan, eno leto, hči zidar. pom., Sp. Hrušica 27; Sever Matilda, 51 let, gospodinja, Stara Vrhniča 41; Zupan Franc, 66 let, mesarski pomočnik, Jalpeva 2; Macarol Alojzij, 18 let, dijak tehn. sred. šole, Tugomerjeva 27; Dolničar Alojzij, 63 let, posestnik, Dolnice 6; Roth Marija, roj. Podoreh, 53 let, žena žend. nar. v pok., Opekarska 17; Slana Ivan, 80 let, krojač, Sv. Petra nasip 51; Jagodič Jože, 35 let, mesarski mojster, Zadruga 8. — V Ljubljanski bolnišnici so umrli: Vohine Terezija, 68 let, zasebnica, Tyrševa 12; Skrinjar Antonija, 22 let, prodajalka, Malgajeva 18; Znidaršič Ivan, 59 let, posestnik, Topol 1, obč. Begunje pri Cerknici; Skopec Franciška, roj. Jeraj, 64 let, žena delavca, Glinca 23; Štirin Anton, 68 let, posestnik, Ježica 101; Božičnik Marija, 63 let, postrežnica, Vidovdanska 9; Hrovat Josipina, 44 let, posestnica, Herbersteinova 22; dr. Robida Ivan, 70 let, šef. nevroł. oddelka splošne bolnišnice v p., Gledališka 13; Lampelj Mirolava, 20 let, oskrbovanka, Dobrunje 42; Kosce Neža, 53 let, poljska delavka, St. Bučka 10, obč. Skočjan; Bedenk Rudolf, 47 let, žel. ur. v p., Slapničarjeva 9; Gogala Amalija, roj. Walter, 83 let, vdova ključavničarja, Zvonarska 13.

1 Davena uprava za mesto Ljubljana objavlja, da dospe v smislu člena 148 zak. o neposrednih davkih v IV. četrtletju 1941 v plačilo: a) dne 1. oktobra 1941 četrtletni obrok zgradarine, pridobnine, rentnine, družb. davka, davka na ne- ožene osebe, davka na poslovni promet in vojnice; b) dne 1. novembra 1941 drugi polletni obrok zemljarine. — Podrobnejša pojasnila so razvidna iz razglasov, nabitih na uradni deski davčne uprave za mesto v Ljubljani in mestnega poglavarstva v Ljubljani.

Gledališče

Drama: Torek, 21. okt.: »Nocoj bomo improvizirali«. Premiera. Red. Premierski. Začetek: 18.15, konec: 20.45. — Sreda, 22. oktobra: »Dva bregova«. Red. Sreda. — Začetek: 18.15, konec: 20.30. — Četrtek, 23. okt.: »Nocoj bomo improvizirali«. Izven. Začetek: 18.15, konec: 20.45.

Opera: Torek, 21. okt.: »La Boheme«. Red. B. — Začetek: 18.15, konec: 20.45. — Sreda, 22. oktobra: »Aida«. Red. A. — Začetek: 17.30, konec: 21. — Četrtek, 23. okt.: »Netopir«. Red. Četrtek. Začetek: 18.15, konec: 21.

Radio Ljubljana

Torek, 21. oktobra: 7.30 Radijska poročila v slovenščini — 7.45 Pisana glasba, vmes ob 8 napoved časa — 8.15 Radijska poročila — 12.15 Vlado Golob igra na harmoniko — 12.35 Koncert tria Ambrosiana — 13. Napoved časa — Radijska poročila — 13.15 Vojno poročilo Glavnega štaba Italijanskih Oboroženih Sil v slovenščini — 13.17 Simfonični koncert pod vodstvom Emila Salza (prvi del) — 14. Radijska poročila — 14.15 Simfonični koncert pod vodstvom Emila Salza (drugi del) — 14.45 Radijska poročila v slovenščini — 17.05 Dragotin Cvetko: Anton Dvořak, predavanje v slovenščini — 17.15 Dvořakove skladbe: izvajata pianist Anton Trost in violinist Jan Slajc — 19.30 Radijska poročila v slovenščini — 19.45 Simfonična glasba — 20. Napoved časa — Radijska poročila — 20. Komentarij k dnevnim dogodkom v slovenščini — 20.30 Lirična sezona EIAR-ja: Leoncavallo: Bajazzo — Vmes pogovor v slovenščini — 21.55 Novice v slovenščini — 22.05 Pisana glasba — 22.20 Koncert pianista L. M. Škerjanca — 22.45 Radijska poročila.

Iz Gorenjske

V St. Vidu nad Ljubljano, v vasi Guncelje, je v soboto, 18. oktobra umrla dobra mati, skrbna žena in pridna gospodinja Marija Goljar, po domače Komanova. Ni še v St. Vidu pozabljen spomin na njeno vzorno mater Marijo Polensko, ki ji je bila sedaj pokojna hči podobna po lepem, milem, povsem krščanskem značaju. In zopet se bo moglo tam nekje na šentviškem pokopališču na njenem grobu zapisati besedilo, ki ga je svoj čas tam zložil menda Blaž Potočnik:

Tukaj naša dobra mati
davno že počiva,
hobi grede za materjo,
Naj počivata v miru!

V Ihanu je ustanovljena podružnica Koroške zveze, ki ima svoj sedež v gasilskem domu.

Zensko zborovanje za zimsko pomoč na Bledu je bilo predpretekli teden. Vodila ga je Lora Petersen, govorila pa je več vodilnih moži.

Poseviti voditelji Koroške zveze so bili na Bledu pod vodstvom zveznega načelnika Schicka. V Gozdu pri Kranjski gori so taborili nemški učitelji in učiteljice, ki delujejo na Gorenjskem. Teh je bilo o počitnicah s Koroškega 730, ter 70 s Solnogradskega. Na tem taborjenju so sodelovali med drugimi. Ravnatelj Anderluh, Gauwahr Dlaske, učitelj Mugl in drugi. Med drugimi je predaval tudi okrožni šolski svetnik Stuckler, kateri je dejal, da je pomembnejše Gorenjske docela opravičeno, ker je ta rasa ista ko nemška, medtem ko Poljaki in Judje niso iste rase. Isto stališče je zagovarjal dr. Košir, kateri je dokazoval, da je značaj Gorenjske docela nemški.

20 smrtnih obsodb. Z Bleda poročajo: Načelnik civilne uprave za zasedeno ozemlje Koroške in Kranjske Kutschera je izdal posebno uradno objavo, da je izredno sodišče, ki ga je postavil načelnik civilne uprave na zasedenem ozemlju Koroške in Kranjske, dne 16. oktobra 1941 obsodilo na smrt 17 ljudi, ker so se udeležili komunističnih zborovanj, ker so sodelovali pri umorih, roparskih napadih in vlomih, ker so kljub prepovedi nosili orožje in netili požare, ker so urejali pomoč komunistom in agitirali za komuniste, odnosno so pomagali pri teh zločinih. Smrtna kazen je bila takoj izvršena. Razen tega so bili ustreljeni, ko ee je zasledila ta družla, še trije pripadniki komunistov, ki so pripadali dvema tolpama, odnosno so ju podpirali pri njunem početju z obvestili, denarjem in živem. Z izvršitvijo smrtnih kazni so vsaj deloma poplačali naslednji zločini: 16 roparskih umorov, pri katerih je našlo smrt 17 oseb, po večini Slovenci, napad na Rencovo žago, pri katerem so odvedli dva talca, številna sabotažna dejanja med njimi tudi razdejanje montažnega avta telegrafne stavbe sekcije v vrednosti 30.000 mark, številni vloni, roparski napadi in požigi.

Iz Ribnice

Krasno povest iz sardinskih gor, o ljubezni premožne deklice in razbojnika, »Marianna Sirca«, drugo knjigo »Slovenčeve knjižnice« dobite po 5 lir v Miheličevi trafiki. Tu lahko naročite tudi »Trop brez zvoncev« na antičnem papirju in v platno vezan po 20 lir.

Iz Novega mesta

Druga knjiga »Slovenčeve knjižnice«: »Marianna Sirca«, se že dobiv Slovenčevi pozdručnici. Za 5 lir dobite lepo povest o ljubezni premožne deklice in razbojnika iz sardinskih gor.

Podružnica sprejema naknadno še do 5. nov. naročila za »Slov. kolektar«. Opozarjamo vse one, ki se še niso odločili za naročilo, da imajo samo 14 dni še čas.

Operni in baletni večer priredijo člani Narodnega gledališča v Ljubljani v torek, dne 21. oktobra ob 19 v dvorani novomeškega Prosvetnega doma. Sodelujejo: sopranistka Mila Kogejeva, prima balerina Erna Moharjeva, koreograf-solist Boris Pilato in dirigent dr. A. Švara. Predprodaja vstopnic pri Kraju. Vstopnina: 10, 8, 6, 4 in 2 liri.

Ključnično si je zlomil uslužbenec grmske kmetijske šole, 29letni Anton Priberšek iz Skalickveje ulice v Novem mestu. Na hrbtu je nosil težko naloženo brenito in se s težkim torvorom tako nesrečno prevrnil po tleh, da je zadobil težko poškodbo, zaradi katere so ga morali spraviti v kandijsko bolnišnico.

Iz Goriške pokrajine

Popisovanje zalag krompirja. — Kmetovalci so dolžni naznaniti županstvu, koliko krompirja so pridelali. Kmet bo za svojo družino lahko obdržal določeno količino krompirja, po 60 kg na osebo, potem pa še krompir za seme. Ministrstvo za poljedelstvo bo na podlagi zbranih podatkov izdelalo načrt, da se zaloge krompirja pravčasno in enakomerno razdele med prebivalstvo.

Smrt znanega zdravnika. V Gorici je umrl zdravnik dr. Guido Bernardelli, ki je že več let živel v poklju. V sredo, 15. t. m. so ga slovesno pokopali v Korminu, kjer je bil služboval 41 let kot občinski zdravnik. Bil je ljudomil in vreden zdravnik, ki so ga rojaki iz Zapadnih Brd dobro poznali. Korminsko mesto mu je priredilo veličasten pogreb. Mir njegovi duši!

Kurjenje v zasebnih stanovanjih. Deželni korporacijski svet v Gorici je sklenil, da se bo smelo v zasebnih stanovanjih kuriti od 1. decembra do 15. marca, in sicer po devet ur dnevno.

Iz Srbije

V Srbiji umrli Slovenci. V zadnjih časih so umrli v Srbiji naslednji Slovenci: Hus Dušan, poslovođa, umrl v Jasiki pri Kruševcu 28. 7. 1941; Prosen Jakob, strojnik, umrl v Sekuriču pri Rekovcu 11. 9. 1941; Brečelj Pavle, dijak, utonil v Moravi pri Čupriji 29. 6. 1941; Hrovat Franc, cestar, v Trbušnici pri Lazarevcu; Franc Ačbert, ključavničar, v Kruševcu 24. 9. 1941; Travenik Karel, gostilničar, v Belgradu 19. 9. 1941; Rakar Ludvik, 5. 9. 1941 v Nišu.

Belgrajsko pristanišče popravljajo. Ker ima belgrajsko pristanišče ugodno zemljepisno ter važno posredovalno vlogo za promet srednjeevropskega prostora, sedaj s podporo nemških oblasti popravljajo v vojni poškodovano pristanišče in ga še povečujejo. Kilometer dolge obalne naprave na desnem bregu reke so že končane. Dogotovljena so že tudi pristaniška skladišča.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marjini trg 5, mr. Kuralt, Gosposvetska 10, in mr. Bobine ded., Cesta 29. okt. 31.

Poizvedovanja

Ušel je mal papagaček, ki sliši in govori na ime Bibi ali Bibček. Najdite ga naproša, da ga izroči proti nagradi Pleničariu na Miklošičevi cesti 10-IV.

dišča, ki pokrivajo 4500 kvadratnih metrov prostora. Iz Nemčije so priliči tudi 4 veliki žerjavi, med katerimi je največji 20 tonski. Ob obali tečeta dve progi, tretja pa za skladišči. Sedaj grade še novi pristaniški del za osebni promet.

Industriječ Culković umrl. V Belgradu je umrl Josif Culković, industriječ, predsednik tovarne »Rekord«, predsednik generalne banke za Trgovino in industrijo itd.

Tefaj marke ostane v Srbiji nespremenjen. Ker ee je govorilo, da se bo spremenilo razmerje med marko in dinarjem v Srbiji, je glavni opolnomočenec za gospodarstvo v Srbiji izjavil: govorice o spremembi vrednosti dinarja so brez podlage in jih širijo škodoželjni ljudje. Razmerje med dinarjem in nemško marko bo tudi v bodoče 1 marka 20 dinarjev. Nemškim krogom je na tem, da ostane srbska valuta stabilna.

Iz Hrvatske

Železniška milica ustanovljena. S posebnim zakonom je bila ustanovljena na Hrvaškem železniška milica vstahev. Njena naloga bo, zagotoviti varnost in skrbeti za red na hrvaških železnicah ter zagotoviti nemoten promet.

Izključno pravico za prevode iz tujih književnosti ima Matica Hrvatska. Te dni je izšla zakonska odredba, na podlagi katere ima Matica Hrvatska izključno pravico na izdajanje vseh prevodov iz tujih književnosti. Izvzeta so strogo znanstvena dela. Matica Hrvatska sme to pravico prenesti za poedina dela na kako drugo fizično in pravno osebo, če to dovoli prosvetno ministrstvo. Iz tega so izvzeta še kratka književna dela, prevedena za časnike in revije.

Nova zgradba urada za potovanja. V Praški ulici 9 je dovršena nova zgradba Hrvatskega potovalnega urada.

Šahisti na zagrebškem turnirju. Pri tekmah na šahovskem turnirju za prvenstvo Zagreba sodelujejo naslednji šahisti: prof. dr. Astaloš, Braslav Rabar, mojster Milan Filipčič, mojster Vatroslav Petek, inž. Ivo Tekavčič, Mladen Šuharič, inž. Ivo Jerman, B. Filipčič, G. Besch, K. Rožič, K. Salinger, O. Fretze, Ivan Ostović, Josip Ostrek, Albin Gjurgjan, Zvonko Lončarič, S. Sadura in J. Cvek.

Poglavnikova zahvala. V imenu hrvatskega naroda se je poglavnik dr. Ante Pavelić zahvalil voditelju Nemčije Adolfu Hitlerju za brezprimerni zmagi na vzhodnem bojišču ter za končno priključitev Srema k Hrvatski.

Pogreb sedmih žrtev v Kninu. Hrvatski listi poročajo iz Knina, da je bil tam veličasten pogreb sedmih žrtev, mladih fantov, ki so pred kratkim vstopili v vojsko, pa so postali žrtev nenadne zahrbtnega napada.

Gledališče v Banjaluki bo obnovljeno. Hrvatski listi pišejo, da bo obnovljeno gledališče v Banjaluki.

Mišek in Netopir

Kazalo pa je, kakor da je nalašč pokleknil na mesto, kjer je ležal napis. Mogoče je, da je tudi on kamen nalašč sprožil, da bi se Mišek v prepadu ubil...

Mišek se je sklonil, da bi pogledal v neko luknjo v zemlji. »Kdo jo je tako izgladil?« se mu je zdelo čudno.

»Pazi, Mišek! To je luknja kače ropotače!« je kriknil gospod Lisjak zaskrbjeno. Zgrabil je Miška za rokar in potegnil v stran ravno na kraj, kjer je ležala nevarna kača, zvita v svitek.

Mišek je zaslišal čuden šum za svojim hrbtom: kača se je premikala.

Kakor bi trenil, je pomeril vanjo s samokresom, sprožil je in ubil kačo. Tudi gospod Lisjak je sprožil svoj samokres, toda v — zrak!

»Ah!« je vzkliknil. »Zadel sem jo. Lisjak nikoli ne zgreši strela!«

Nemogoče je, da bi bil gospod Lisjak tako razburjen, da bi ne vedel, kam meril. Spet so zasedli konje. Prijahali eo do neke lepo urejene volovske staje.

»Ne bi bilo napáčno, ako bi si privoščili kos dobre pečenke!« je predlagal Mišek. Ježa ga je bila zlakotnila. Rad bi bil kaj jedel.

Gospod Lisjak se je poslovil. »Na svidenje, prijateljka! Recita gospodu stricu, da ga pozdravljam. Čestitam mu, da ima tako ljubeznive goste, kakor sta vidva,« je še naročal, ko je zavil v drugo smer.

KULTURNI OBZORNIK

Ljubljanska Drama: »Hamlet«

L

Shakespearovega »Hamleta« smo videli zadnjičkrat na odru naše Drame šele pred poldrugim letom. Kljub temu pa pomisleki zoper ponovno uprizoritev po tako kratkem presledku to pot niso upravičeni iz več razlogov. Poleg privlačnosti veličastne stvaritve same po sebi, ki utegne biti prav današnjemu človeku nadvse potrebno »ogledalo« za izpraševanje vesti in okrepitev duha, prihajajo tu v poštev zlasti vidiki čisto gledališkega značaja. Medtem ko je bila zadnja uprizoritev »Hamleta« v celoti precej nehomogena, razvojno nezanimiva ter pomembna prav za prav le bolj zaradi znane interpretacije osrednje osebe v zalozigri, ki pa je bila v bistvu tudi samo dopolnitev podobe iz prejšnjih let, je letošnji »Hamlet« postavljen v resnici na novo, ne samo kar zadeva režiserjevo pojmovanje in delo, ampak večinoma tudi v zasedbi posebnih vlog. Posebej nas je nova uprizoritev zanimala zaradi vloge Hamleta, v kateri je privrkat nastopil g. Slavko Jan.

Letošnja uprizoritev tragedije o danskem kraljeviču je tedaj važen dogodek zlasti za vidika naše gledališke kulture ter dokazuje, da je razmerje naše Drame do tega nesmrtnega dramatskega dela še zmerom živo in stvariteljsko. Zdi se mi vredno omeniti, da celo prevajalec Oton Zupančič še vedno skrbno bedi nad besedilom ter skuša tu in tam kaj popraviti ali vsaj spremeniti. Tako smo n. pr. doslej brali v 5. prizoru I. dejanja verz: »Ni lopova na vsem širokem Danskem, da ne bi bil zločinec, kar ga je.« — a sedaj smo slišali drugo verzico popravljeno takole: »...da ne bi bil do vrha pobalin.« Toda to je le mimogrede. Poglavitna poteza letošnje uprizoritve je nova gledališka zamisel, ki se loči od dosedanje podobe »Hamleta« na našem odru tako po dramaturškem pojmovanju in režiserskem prijemu kakor po igalskem prikazovanju. S te strani predstavlja v novejši zgodovini slovenskega gledališa, v kateri je ravno to Shakespearovo delo slej ko prej pomenilo eno največjih nalog in zmag, tretji pomembnejši mejnik iz leta 1922 in 1933. Preden pa opozorimo na prednosti in tudi pomanjkljivosti najnovejšega tolmačenja »Hamleta«, naj ugotovimo, da je bila igra pripravljena kar se da vestno in skrbno ter je v okviru režiserjeve zamisli tudi prav lepo uspešna. Ta lahko zapišemo ne le po vtisu prve predstave dne 5. t. m., ampak tudi po nekaterih dosedanjih ponovitvah.

Režiser dr. Bratko Kreft ima zelo razvit smisel zlasti za odsko učinkovitost literarnih del in tako je tudi pri »Hamletu« gledal predvsem na to, da bi ga čimbolj približal občinstvu. Teksto prizadevanje je resda hvalevredno, vendar pa ni brez velikih nevarnosti, zlasti kadar gre za dela subtilnejšega značaja, kakršnih eno predstavlja nedvomno tudi »Hamlet«. Režiserjevo praktično delo se slej ko prej opira na dramaturško pojmovanje umetnine, zato je njegovo osnovno razmerje do nje največjega pomena. Priznati je treba, da je letošnji »Hamlet« po svoji odskri podobnosti zares svojski in nov, vendar imam občutek, da se je Bratko Kreft lotil dela bolj s strokovnim znanjem in veliko praktično skušnjo kakor pa se mu skušal približati z notranjim vidom. Uspeh njegove uprizoritve temelji v prvi vrsti na odsko-tehnični dovršenosti ter dinamični podobi dramatskih zapletkov in tragičnih usodnosti, v marsičem pa smo bili doslej vendar vajeni že tudi globljih poudarkov. To velja zlasti za pojmovanje nekaterih intimnejših mest, deloma pa imamo pomisleke tudi zoper Kreftovo dramaturško gledanje na osrednji smisel Shakespearove pesnitve.

Spriču tega je kajpada razumljivo, da je režiserja posebno mikala kar najprikladnejša rešitev tako imenovanega shakespearekega odra. Vprašanje prostora in inscenacije je posvetil Kreft v zvezi s scenografom inž. E. Franzom nemajhno skrb in priznati moramo, da je oprema prizorišča zares smotrna in praktična ter hkrati slikovita. Kajti važno je, da režiserja ni zanimal samo prostor v arhitektonskem smislu, ampak mu je šlo tudi za dekorativno učinkovito odsko podobo. Kot bomo videli, je tako prizadevanje v skladu z njegovim dramaturškim pojmovanjem, ki zahteva čim bolj poudarjeno okolje, ne samo v smislu dvornega sijaja, ampak tudi v smeri aktualiziranja historizma, saj se na primer v zadnjem prizoru dogodki prikazujejo tudi tako, da norveška zastava zamenja dansko. Vse to menda nima namena služiti samo teatralični učinkovitosti. Zaradi tega se bomo, da je tudi osnovni okvir stiliziranega prizorišča, gotoske elemente, narekoval bolj ta stvarni pogled, ki presoja dramatsko dejanje predvsem glede na njegovo časovno ozadje, kakor pa duhovno stili vidik, ki tudi v snovnem izrazu poudarja idejo pesniškega dela ter išče skladnosti med zunanji okvirom in notranjo podobo. Sicer bi morali govoriti o stili neskladnosti prizorišča in igre, kajti Hamlet, kakor ga nam je predstavila Kreftova režija, spada v ta gotoski okvir kvečemu prigradno, ne pa tudi duhovno. Toda o tem še kaj pozneje. Ne glede na to pa je treba priznati, da je prizorišče novega Hamleta ne le dekorativno učinkovito, ampak omogoča hkrati tudi pregledno razdelitev dramatske nagradene snovi ter nepretrgano prikazovanje številnih prizorov. Pri tem je posebno hvalevredno, da režiser ni uporabljal močnejše zategnitve, marveč je obdržal tako imenovani prosenijski zastor ter s tem dosegel še to prednost, da med posameznimi prizori ni bilo nikakih odmorov, ampak je kratkoma prenesel krajše prizore v prednji prostor in tako pospešil tempo dejanja do skrajne možnosti. V odsko-tehničnem pogledu je Kreftov »Hamlet« sorazmerno na višku.

Prav dobra je v skladu z že omenjenim dinamičnim pojmovanjem dramatske zgodbe je tudi osnovna razdelitev na tri dele. S tem prehajamo k dramaturškemu pojmovanju »Hamleta«, posebej pa tudi Hamleta samega. Že iz povedanega je bilo mogoče slutiti, da je šlo Kreftu v prvi vrsti za to, da kar se da konkretno in vsakomur jasno pokaže objektivno pogodbo zalozigre, njeno monumentalno tragično zgodbo, ter opredeli tudi Hamleta predvsem v tej areni življenja. Posebno očitno se to vidi iz končnega prizora, kjer je prikazan propad Danske z doslej neobičajnim poudarkom. Skorojda paradoksalno pa je videti, da tako pojmovanje nujno zahteva — vsaj do neke mere — podreditev osrednje vloge Hamleta, ki ga je režiser res ne kako vzporedil Klavdiju, Laertu in Fortinbrasu, tem najvidnejšim predstavnikom znanja akcije. Ne ugovarjam temu, da je režiser prelomil s tisto tradicijo, ki si je zamišljala Hamleta kot sanjavega in prežalostnega mladeniča v prisiljenosti romantičnega svetoboljaja, in mu štejem celo v zaslug, da je postavil Hamleta v smislu čim večje dejavnosti. Pri tem se mi pa vendarle zdi, da je hkrati premaknil težnjo tega nikakor ne poljudnega lika iz središča na periferijo in usmeril Hamleta iz svojiskega heroizma, to je duhovnega junaštva — no-

tranjemu imperativu zveste osebnosti — v heroizmo tako imenovanih »junakov«. Podoba je, da mu je dal oporišče za takšno pojmovanje zlasti Hamletov samogovor v prizoru na danski ravnic, ki ga je najbrž ravno zaradi pritegnil v tretji del svoje hamletske arhitektonike. Po mojem mnenju bi bilo pravilneje ta prizor priključiti drugemu delu ne le zaradi povezanosti dogodkov (Hamlet je tedaj na potu na Anglesko), ampak še veliko bolj iz notranjih razlogov. Ne smemo namreč prezreti, da konec, kakor je sledil, ni posledica te Hamletove odločitve k »dejanju za vsako ceno«, ampak izvira — vsaj kolikor gre za njegov osebni delež — iz tistih osnov njegovega značaja, ki so očitne že takoj splošno, v razočaranju nad materjo, Ofelijo in sploh nad »vso rabo tega sveta«, in ki jih še najbolj lahko označimo kot zvestobo samemu sebi. Na koncu namreč vidimo, kako se Hamletova polemična ironija, ki je z njo vzdrževal ravnostje med seboj in svetom, umakne pred usodno ironijo: ko je najmanj mislil na maščevanje, se izpolni — tako rekoč mimo njega, čeprav resda po njem — tisto, kar mu je bi inaročil očetov duh; a hkrati pade sam v trenutku, ko je doživel največjo zmago svojega duha, vdanost v voljo Previdnosti, kateri se v popolni pripravljenosti izroči potem, ko je na Ofelijin grobu še enkrat srečal samega sebe tam, kjer se je začelo njegovo ognjeno trpljenje, strašni razkol srca spričo nereda v »svetu«. V tej Hamletovi duhovni kretnji je najmočnejši in bistven shakespearejski poudarek tragedije. Iz zadnjega prizora resda vidimo, kako je s Hamletovo smrtjo propadla tudi Danska, namreč tista Danska, kateri je zavezoval Fortinbras; a prav tako bi morali vsi čutili, da je edino resnični zmagovalac »Danske« — te zemlje vsakdanjosti, živaleke sle, zločinov in pretvarjanja ter zategadelj »ječe« duhovnemu človeku Hamletu — tisti, ki je umrl čist in svetel na pragu zadnje skrivnosti.

Shakespearovo delo je res neizčrpno in po svojem vsebinskem obsegu tako raznoliko, da lahko vsakdo poudari v njem tisto, kar najbolj ustreza njegovemu osebnemu doživljanju. Kljub temu pa sodim, da je kakor v sleherni umetnini tako tudi v »Hamletu« nekaj nepremakljivega in edinstvenega. To bistvo pa je predvsem smisel Hamletove človečnosti, ki ni toliko v njegovi dejavnosti ali nedeljnosti, kolikor v odnosu do naložene mu narave oziroma usode. Najvažnejši je zaradi tega poudarek nasprotja med njim in svetom, nasprotja, v katerem se razodeva hkrati njegov osebni pa tudi univerzalni smisel življenja. Popolnoma v redu je, če režiser ni dvignil Hamleta na romantične hodulje, ampak ga je raje skušal postaviti na trdna zemeljska tla. Toda težko bi našli opravičilo za njegovo v bistvu le preveč konkretno pojmovanje v besedah, ki jih govori Hamlet igralcem; kajti naravna igra, ki jo priporočam, in tako imenovani »realizem« sta vendar dvojce. To je tisto, kar me pri tej sicer zelo zanimivi in zlasti po izvedbi res lepi predstavi — poleg nekaterih bolj zunanjih učinkovitosti, kamor štejemo deloma tudi godbo — najbolj moti. Zaradi osnovne usmerjenosti Kreftovega »Hamleta« pa imam tudi pomisleke zoper to, da govori na primer Hamlet samogovor »biti ali ne biti« v poltemi in s svečnikom v roki oziroma poleg sebe. Res smo videli igrati ta monolog že tudi z bodalecem v roki; toda to je imelo smisel ne le zato, ker je v njem razmišljanje o samomoru, ampak je bilo obenem v skladu s simbolično zamisljivo celotno podobo. Tu pa pomenijo taki v bistvu simbolični poudarki, ako ne čisto teatraličen pripomoček, pa vsaj zastranitev od osnovne linije v pojmovanju. Pa tudi samo po sebi bi se dalo temu oporekati. Luč v temi? S stališča gledalca že: Hamlet je po svoji čistosti in plemenitosti v resnici izjema na danskem dvoru. Vendar Hamlet ni toliko moralen vzgled, kolikor bolj podoba tragičnega človeka, ki nosi v sebi slutnjo neba in prav zato toliko trpi zaradi sveta, kakršen je.

(Konec prih.)

O bitkah za naslove

Slovenskih akademskih prvakov

Ljubljana, 19. oktobra.

Vreme spada med one usodne igre narave, ki imajo velik vpliv na razpoloženje človeka, pa tudi na potek malih atletskih bitk. Včerajšnje vreme bi lahko označili kot lepo, atletom pa je precej nagajalo. Za centimetre in desetinke sekunde so jih oškodovale vremenska dejstva kot na primer: pomanjkanje toplote, veter v prsa, sonce v oči... najbolj pa oziroma, ki ni dihala dobrega razpoloženja, ki je težilo. Barometer je včeraj močno padel...

Visokošolci, ki so se borili za slovensko akademsko prvenstvo, so pokazali veliko dobre volje in precej znanja. Doseženi rezultati so na višini ljubljanskih razmer, onih maksimumov pa, katerih smo ob zaključku sezone pričakovali, ni bilo. Manjkalo pa je le nekaj centimetrov in desetink sekunde do letnih rekordov. Ob toplejšem vremenu in oziroma, ki daje poleta, bi bilo gotovo boljše. Ne mislimo pa samo na oziroma med sivim nebom in zeleno stadionsko areno; tudi med gledalci ni bilo onega razpoloženja, ki vliva atletom voljo do borbenosti.

Izkušnja je pokazala, da borbe poedincev niso tako zanimive kakor borbe klubov. Visokošolci se bodo morali povrniti k dvobojem in trobojem in bodo imeli še več prijateljev kot so jih imeli včeraj na Stadionu.

Od točke do točke

Začeli so na dveh krajih istočasno. Pod glavnim vhodom v Stadion so se zbrali tekači za tek na 100 m, pod osrednjim tribuno pa so postavili prečko na 1.55 m in pričeli s skakanjem v višino. Najprej sta bila dva izbirna predteka, pri katerih je sodelovalo 10 tekačev. Pod 12 sek je švignil čez 100 m dolgo progo samo Sušteršič. Opazili pa smo precej nadarjenih sprinterjev, katerim manjka samo dobra šola. Motilo pa nas je, da so tekli skoraj vsi pokončno in krčevito, dasi je znano, da sta to osnovni napaki sprinta!

100 m finale: 1. Sodnik D. 11.8 sek.; 2. Tavzes 12 sek.; 3. Polak 12.2 sek.; 4. Štular; 5. Sodnik B. Izven konkurence je tekli tudi Sušteršič in dosegel odlični čas 11.6. Pri teku na 100 m je precej močil veter v prsa. Glavna napaka nastopajočih pa je bilo pomanjkanje sproščenosti.

Skok v višino: 1. Bratož 1.75 m; 2. Lužnik 1.65 m; 3. Polak 1.60 m; 4. Šumak 1.60 m; 5. Gundel 1.55 m. Izven konkurence je skočil bošonogi Slanina 1.65 m. Dober odziv smo opazili le pri zmagovalcu Bratožu.

Suvanje krogle: Okrog železnega obroča so se

Ljubljanska Opera:

»La Boheme«

Izmed novejših italijanskih opernih skladateljev je gotovo Giacomo Puccini tisti, ki uživa nedeljene simpatije ljubljubčnega občinstva. Domača vsa njegova operna dela večjega formata so si utrla pot na oder in so se tam tudi stalno obdržala. Imel je srečo že z libretisti. Koliko glasbeno dobrih oper je bilo napisanih, ki pa so bile že ob rojstvu zapiseane smrti! Tudi najboljša glasba ni pripomogla k uspehu delom, ki si s svojo neživiljsko vsebino niso znala osvojiti človeških src. Tudi vsi naknadni poskusi, kako z izboljšanjem nemogočega dejanja rešiti dobro muziko, navadno niso uspeli. Kdor pa je približno pozna vsebino Puccinijevih oper kot so na primer Manon, La Boheme, Tosca ali Madame Butterfly, bo razumel, v čem tiči življenjska sila teh stvaritev. Tudi če bi jim kdo ne napisal tako dobre glasbe kot jo je Puccini, bi te umetnine lahko živlele samostojno življenje. S tem seveda ne mislim reči, da v tem slučaju dejanje rešuje glasbo. Puccini je bil dovolj umetnika, da je ob nastopu mladitalijanskega verizma, kateremu je dala pečat ravno njegova glasba, že vnaprej razpršil vse dvome in pomisleke, ki bi se utegnili ob novo se porajajoči struji javljati. Kot takrat, tako se tudi danes ne more odtegniti sugestivnosti njegove glasbe nihče, ki ima kolikaj odprto srce in uho za bogastvo njegovih melodij, za barvitost njegovega orkestra, za tenkočutno prilagodljivost njegove muzike slehernemu dogajanju na odru.

Vse imenovane poteze nosi tudi Puccinijeva opera »La Boheme«, ki jo je ljubljanska opera pred kratkim postavila na oder. Svet pariških umetnikov-bohemov, beraško revnih, ko so odmaknjeni človeškim očem, bahavih v vrvenju množice, občutljivih v ljubezni, tovariško usmiljenih v trpi nesreči: ta svet je to pot zamikala Puccinija. Svet, prav kot bi ga z veseljem slikal naš Cankar. Ljubljanska opera je skušala pri izvedbi tega dela scenično in režijsko pogoditi osnovno nastrojenje umetnine, glasbeno ji pa dati zunanji izraz kot ga je imel pred očmi skladatelj. Lahko rečemo, da je oboje uspelo. Režijo je vodil Debevec, ki je verno pokazal bohemsko življenje umetnikov v prvi sliki, razgibanost množice v drugi, napeto vzdušje v tretji, tovariško odpuščanje in sočutje v zadnji sliki. Scena (inž. Franz) je dajala dejanju primeren okvir. Od pevcev moramo posebej podčrtati vlogo Rudolfa, ki jo je podal Manoševski. Presenetili je s svojim mehkim tonom, ki ohrani prožnost skoraj do skrajnih višin. Marcela je pel Janko, ki da svoji vlogi pevko in igralsko vedno čim vernejši izraz. Isto lahko trdimo o Dolničarju. Dvornik lik filozofa je podal Betetto. Kot Mimi je nastopila Vidaličeva, ki, verjetno radi trenutne indispozicije, pevsko ni bila na tisti višini kot smo jo sicer pri njej vajeni. Nekatera mesta je pa lepo sproščeno odpela. Dobro se je uveljavila Poljanarjeva kot Musetta. Pokazala je lep glasovni material, poln dramatske sile. Manjše vloge so lepo podali Zupan, Anžlovar in Kristančič.

Orkester je vodil Štritof. Zdi se, da je polagal večjo važnost na orkestralni part kot na pevski. Na nekaterih mestih je orkester absolutno dominiral, pevci so večkrat tonili v njen; posebno prva slika je na tem trpela. Na dinamično eksponiranih mestih je absolutno muziciranje na mestu, na daljšo dobo utruja. Sicer je pa Puccinijeva glasba taka, da dirigenta nehoti potegne za seboj. Drugače je orkester čisto zvenel. Dirigent je mnoge scene dovršeno izoblikoval; razgibanost je bila zlasti prikazala, pretresljivo podana četrta. Izvrsni so bili zbori (Simoni). V drugi sliki je posebej omeniti otroški zbor, ki je razen nekaj netočnih vstopov in majhnih nejasnosti v intonaciji pevsko dobro rešil svojo nalogo, igralsko pa prinesel pristno otroško razigranost na oder.

Za uprizoritev »La Boheme« je izdala uprava gledališča lično tiskano slovenski prevod opere. Prevod, ki ga je oskrbel Niko Štritof, je zelo posrečen. V njem ni papirnatih izrazov in raznih mašil, s katerimi si včasih pomagajo nespretni prevajalci. Jezik gladko teče, beseda je klena, izraz pristno naš. Tudi s te strani smo uprizoritve »La Boheme« veseli.

M. Tomc.

12 sek.; 2. Kocutar 4:31.7 min.; 3. Zupančič 4:33.7; 4. Korimik 4:47.

Skok v daljino: 1. Bačnik 6.21 m; 2. Polak 6.14 m; 3. Smolej 5.93; 4. Gundel 5.90 m; 5. Sodnik 5.89 m; 6. Kompare 5.82 m.

Stafeta 4. 100 m: Atleti so se podelili v tri moštva in se s palicami v rokah pognali v lepo borbo. Zmagala je kombinirana stafeta (Tavzes, Oberšek, Sodnik, Polak), 45 sek.; 2. Akademski športni klub (Pleničar, Lušicky, Lončarič, Smolej) 45.6 sek.; 3. Planina (Štular, Vrhovec, Mravljje, Sušteršič) 45.9 sek.

Metanje diska: 1. Merala 37.66 m; 2. Kajfež 37.65 m; 3. Kosec 37.55 m; 4. Hlade 35.82 m; 5. Lužnik 35.15 m. Metanci diska so se postavili, če upoštevamo, da so ga kar trije vrgli izdatno čez 37 m.

Metanje kopja: 1. Remec 47.73 m; 2. Sodnik 46.90 m; 3. Svigelj 45.32 m; 4. Vukšinič 42.93 m; 5. Mlakar 42.62 m.

Zadovoljni smo, da je letos — po seriji lepih lakoatletskih prireditvev — tudi akademsko prvenstvo pod streho. Prireditelj se gotovo zaveda nekaterih pomanjkljivosti prireditve in jo bo skušal v bodoče organizirati tako, da bo več borbenosti. To pa je mogoče le, kadar nastopa klub proti klubu ali fakulteta proti fakulteti.

Trikrat po šest golov

Igre postajajo zanimive, gledalci bolj zadovoljni

Ljubljana, 20. oktobra.

Včeraj je počival samo Eljan, šest ljubljanskih klubov pa se je borilo ob lepem vremenu za točke. Na igrišču Ljubljane sta bili kar dve tekmi. Mars je premagal Jadran s 5:1, Ljubljana pa Svoboda s 6:0. Sporazum med štirimi klubi je imel tudi moralni in finančni uspeh. Obisk na igrišču Ljubljane je bil prav dober, vendar ne takšen kot smo ga bili vajeni prejšnja leta. Gre pa na bolje. Moštva so pokazala v tretjem kolu prvenstvenih tekem že precej napredka in igre postajajo inteligentnejše. Tudi borbenost je prišla do izraza, kretala pa se je v mejah športne discipline. Veseli nas, da gre po tednih krize tudi v nogometu na bolje. Če bodo moštva svoje dobre športne lastnosti stopnjevala in če se jim bo posrečilo strniti povezanost vrst, lahko pričakujemo uspešen zaključek prvega prvenstva v novih razmerah.

Na igrišču v Šiški sta se spoprijela Hermes: Grafika in končala z rezultatom 6:1 (4:0). Kakor vidimo, povsem isto razmerje kot na tekmi Mars: Jadran.

Mars: Jadran 6:1 (4:0)

Mars z znanimi imeni v svojih borbenih vrstah se je včeraj krepko uveljavil. Uvodno vlogo je imel Zigon, ki je Vanetov predložek že v drugi minuti poslal med podboje. Pritisk Marsovega napada je trajal več kot 20 min. Medtem je privedel nespozrazum med Fajonom in Slaparjem do druge točke (2:0), doseženo 11 m v 20. minuti pa je izkoristil Jule in zabil tretji gol. K temu je dodal Slapar še četrti gol in stanje je ostalo do polčasa nespremenjeno. V drugem polčasu je popustila premoč Marsa. Nasprotnika sta bila skoraj enakovredna. Ponavljala pa se je napaka, ko niso podajali žoge od moža do moža, temveč slepo v nasprotnikovo polje. Čast Jadranašev je rešil Marn v 41. minuti: dva gola sta dala za Mars Doberlet in Slapar. Sodil je g. inž. Mrdjen.

Ljubljana: Svoboda 6:0 (1:0)

Včerašnja tekma med Ljubljano in Svobodo je pokazala že precejšen napredok. Moštva so bolj vigrana. Do izraza je prišla na eni strani poštvovalnost Svobode, na drugi pa tehnična premoč in za razred boljša fizična kondicija igralcev Ljubljane. Igra je bila fair in mestoma prav živahna. Ljubljana se je znašla posebno v drugem polčasu, ko smo videli nekaj mojstrskih potez, katere so strelci tudi realizirali. Najugodnejši dan je imel vsekakor vratar Kriše. Ni imel preveč dela, igrišče pa je zapustil čistih rok. Vreme je bilo sončno, toplo in brez vetra.

Sodniku g. Makovcu sta se predstavili moštvi v teh-le postavah:

Ljubljana: Kriše — Lah V., Puterle — Serce, Pilej, Pelicon — Smole, Kroupa, Udovič, Hasl, Hacler.

Svoboda: Rogl — Zorko, Kobal — Šlamberger, Rogl, Accetto — Smole, Turšič, Zajic, Jurkovič, Peterlin.

Začetni udarec je imel Zajic. Svoboda je začela poletno in žoga se je večkrat približala ljubljanskim vratom. Naletela pa je vselej na pažljivo obrambo, v kateri je zlasti Kriše pridno čistil. Predložki so bili večinoma netočni in predolgi, do premišljenih akcij zlepa ni prišlo. V 15. minuti je uspel Ljubljani lep prodor. Kroupa pa, ki bi ga naj vnovič, je streljal previsoko. Kmalu potem je padel prvi gol. Sodnik je prisodil 11 metrovko, katero je Smole izstrelil v mrežo.

To je bil edini dogodek v prvem polčasu. Ljubljana je prevzela iniciativo. S tribune se je nekdo oglašil: »Ali smo zastopni podporni člani in starešine, pokažimo vendar nekaj...« Igra pa je kolebala med povezanostjo in razbitostjo. Hasl je pokazal nekaj efektivnih strelcev, večina potez pa se je razbila zaradi netočnega podajanja. Pri Svobodi ni popustila borbenost, Kriše je imel celo nekajkrat priložnost pokazati kaj zna, vendar v odmoru ni bilo med gledalci posebnega razpoloženja. Rezultat 1:0 v prvem polčasu je neuspeh za Ljubljano.

Pod tribuno se je nekdo oglašil, da stavi, da bodo dobili še štiri... Zmotil se je samo za en gol, zakaj padlo jih je še pet. Prvi, ki je Rogla presenetil z bombjo, je bil Hacler, ki je zvišal na 2:0. Ljubljanskemu napadu so začele uspevati kombinacije, pri katerih jih je pridno podpiral Pilej. Lep prodor je končal z ofsajdom, kmalu potem pa je Ljubljana streljala kot. Obramba Svobode pa je zaustavila z roko in sledila je 11 metrovka. Smole jo je pognal v kot in zvišal rezultat na 3:0 že v deseti minuti.

Igrali so večinoma na polju rdečih. Premoš Ljubljane je postala občutna. Napadi Svobode so se zredili. V 25. minuti se je znašel Kroupa na čistem terenu in dosegel četrti pogodek, kateremu je sledil še peti (Serce). Ljubljanci so popustili, kar je skušal napad Svobode izkoristiti. Dvakrat so se pritisnili proti Krišju, žoga pa je obakrat zletela preko prečke. Pri zadnjem uspešnem napadu Ljubljane je vratar streljal prezgodaj, Smole pa je izbral trenutek in zadnjič potresel mrežo: 6:0. Prostor okrog igrišča se je začel polagoma prazniti in ko je sodnik odžvižgal, je ostalo stanje nespremenjeno.

Hermes: Grafika 6:1 (4:0)

Pričakovali smo zmago Hermesa. Tudi premoč, izražena v rezultatu, ni presenetila. Graficiari so se poštvovalno branili, niso pa mogli zaustaviti močnega hermežanskega napada. Sodil je g. Deržaj.

Rezultati II. razreda:

Mladika: Slavija 8:0 (5:0)

Moste: Korotan 5:3 (4:2)

Hrvatski rokoborec so izgubili tekmo z italijansko reprezentanco v Barju z 1:6.

Prva partija

»Prijatelj, to so pa spet ženske,« je rekel večje Pepek.
»In zakaj, Pepek, nisi ti šel domov?«
»Z Ančko? Nj se ji bilo treba emeriti. To ženske... vpreže v jarem. Brž ko začne žensko tolažiti, te ima že v krempljih. Kje neki, Pepek se ne da! — Tako, tukaj smo.«
Stanko se je ustavil. »In poslušaj, Falta... zakaj si se ti prav za prav prostovoljno javil?«
»Zaradi denarja,« je siknil Pepek. »Saj nisem bedak. Tri ure delati — to se že izplača. — In otroke imam, da boš vedel. Z Ančko. Dvoje otrok. Torej kaj naj počnem!«
In pojdi že!

XIII.

Stanko je hlastno jedel, sklonjen nad krožnikom juhe. Zraven pri mizi je sedel kopač iz Murnaue, se zvrtil na vrtel z glavo; Pepek pa je molče prežvekoval in si gasil žejo.
»Torej vi ste iz Kristine?« se ni mogel več premagovati rudar iz Murnaue.
»Smo,« je dejal Pepek.
»Baje se je pri vas zgodila nesreča!«
»Mhm, nekaj smo slišali,« je odgovarjal Falta odmerjeno.
»Pravijo, da so trije zasuli.«
»Ampak pojditel!« se je čudil Pepek. »Poglej, Stanko, kaj vse ljudje vedo!«
Tisti iz Murnaue je bil nekoliko užaljen, toda čez nekaj časa se ni mogel več premagovati. Tistega tesarja Ramasa poznal, bil je pri nas v Murnau. Jaz sem mu večkrat pravil, naj ne hodi na Kristino, češ da je to naj-

hujša jama; tja že nihče več ne gre, razen tisti, ki ga drugje ne marajo.«
Pepek je odložil vilice. »In še kaj?«
Rudar iz Murnaue se je napil. »Jaz samo pravim, da je Kristina jama tretje vrste. To je, kar zmeraj trdim.«
»No kajpak,« je dejal Pepek melanholično. »Ne more biti vsaka jama kakor Murnau. Tam sprejemajo samo take, ki trobijo na rog. In tam kopljejo smrkeli iz nosa, kajne, ker tam ni več premoga.«
Mož iz Murnaue je bil res užaljen. »Pravim ti, Malek,« je rekel krčmarju, »ne vem, kako je zdaj, ampak prej, kadar se je kaj zgodilo, je bila to zadeva vseh rudnikov. To se je pripeljalo reševalno moštvo iz Kristine na Murnau ali pa na Rudolfovo. Zdaj pa človek še vprašati ne sme. In potem se temu pravi delavska solidarnost! Bom plačal!«
Pepek se je zmrdoval za njim. »Nič ne skrbi, mi te bomo potem povabili na pogreb. — On je pri rudarski godbi,« je pojasnjeval Stanko. »Trobja na rog in svira pri vseh naših pogrebi. Zato misli, da mora biti pri vsaki nesreči. Hodi okrog in računa, kako imeniten bo pogreb in kolikokrat bo zatrobil rudarski tuš. — Tu je Suchanek. Zdravo, dedek!«
»Srečno!« je pozdravil očka Suchanek dostojanstveno in obredno. Za to prilžnost si je vzelo celo praznično rudarsko čepico od uniforme s prekrizanimi kladi. »Ali si prišel zapiti tisto kladi?« ga je dražil Pepek.
Očka je postal žalosten. »Ampak — nikar mi tega ne pravi! To se mi ni prigodilo dvajset let, da bi kje pozabil orodje.«
»Res?« je rekel Pepek. »Ti si bil prej na Murnau, ne? Zdaj je bil tu nekdo od tam in je rekel, da so našli danes ondi zarjavelo kla-

divo. Baje je tam ležalo že najmanj dvajset let. Zdaj si belijo glave, kdo je utegnil to kladivo tam pustiti.«
»Glej, Pepek,« je zabrljal Suchanek, »zakaj mi ne daš miru!«
Pepek se je nagnil k nesrečnemu očki. »Saj mu jaz nisem nič rekel,« je dejal zaupno. »Kaj bi komu pripovedoval, kaj se godi pri nas na Kristini, ne? Da bi se nam smejala cela rudarska občina.«
Stric Suchanek je zamišljeno mežikal. »Torej Brzobohaty — je baje še živ.«
»Res?«
»Hrbtnico... hrbtnico mu je menda zlomilo. Zdaj bo pač dobil pokojnino.«
»Koliko bi utegnil dobiti?« se je živo pozanimal Pepek.
»Ne morem ti reči. In Kolmana so tudi odpeljali v bolnišnico. Najprej se je zdelo, da ni nič, in sam je prišel domov, potem pa je začel bljuvati in je bil brez zavesti. To bo bržčas nekaj z glavo.« Očka Suchanek je potrkal odspodaj na mizo. »Moram reči, meni se doslej tam doli ni še nič pripetilo, čeprav delam tam že pet in dvajset let.«
»Samo tisto kladivo danes, kajne,« je bleknil Pepek. »Zato pa imaš zdaj dve kladivi na čepici.« In zvrnil je vase kozarec piva. »Sapra, danes se in iz mene izpolnilo že najmanj vedro vode.«
»Vidiš,« je rekel Suchanek, »jaz se pa ne potim. Prej sem se, takole pred dvajsetimi leti, to sem se tudi potil; ampak takrat se jame niso tako zračile, kakor zdaj. Tudi revmatizma ni imel noben rudar. Vse se je iz njega izpolnilo. In koliko kanti je živelo od rudarjev!« se je spominjal stari Suchanek. »Zdaj pa že davno ni več tako. Kje neki! Ko sem bil maj-

hen paglavec, takrat so bili rudarji še na konju!«
»Priti bi moral še Martinek,« je dejal Pepek. »Ta zna dobro peti.«
Očka Suchanek se je zamislil. »He, takrat se je pelo — čakaj, kako je že to bilo? Zbogom, moja ljubica, jaz moram v jamo dol!«
Pepek je pokimal. »In veš, zakaj je moral dol? Ker je tam pozabil orodje. Tako je to bilo.«
»No, glej, Pepek!« je rekel očka žalostno. »Prenehaj že vendar s tem! Vprašaj, kogar hočeš, vsak ti bo povedal, da Suchanek ni še nikoli ničesar pozabil. Saj sem bil do pasa zakopan, prijatelj, že sem mislil, da je po meni.«
»In kako vam je bilo?« je vprašal Stanko.
»No, kako?« je rekel Suchanek zmatrano. »Da ti povem — nič mi ni bilo. Mislim sem: bode že prišli fantje pome. In potem sem si rekel: kaj bo z Anico? Veš, ona je že od rojstva pohabljenka. — Kaj moja druga hčerka Lojzka, ta je omožena, ima za moža Faltisa, ki je v drugi partiji, veš? Ta me že ne skrbi tako; ampak Anica, to je že taka nesreča, bil je težak porod. — Toda, kaj si prav za prav vprašal?«
»Kako vam je bilo, ko ste ležali zasuli.«
»Aha, tako, to pa to. Kako mi je tam bilo. Prijatelj, ne morem ti prav povedati. Kakor če ležiš, pa ne moreš zaspati; ona ti pridejo na misel vse tvoje skrbi. — Na kaj bi tudi mislil, ne? Suchanek se je odkašljal. »Ampak tisto kladivo, to me jezi!«
»Pogledal bom jutri, kje je,« je rekel zamarčeno Pepek.
»No, že,« je rekel zadovoljno očka. »To bi ti že lahko storil. Ampak da bi ga prej ne našla kaka druga partija! Kaj bi si o meni mislilo... meni se to ni še nikoli zgodilo!«

Kavkaz, most med dvema morjema

Na Kavkazu govore 99 jezikov. Tako mnogostanska narodna značilnost Kavkaza prihaja od tod, ker tvori ta prostor suhi most med dvema morjema, med Evropo in Azijo in ker omogoča po svojih hribovitih, često neprehodnih pogorjih posebni razvoj malih plemen in plemenskih odtenkov, ki so pod zaščito gorskih zavetij ostali nedotaknjeni ter ohranili svojo svojskost. Če smo v začetku napisali, da govore na Kavkazu 99 jezikov, s tem nismo hoteli reči, da govore ravno točno 99 jezikov, marveč, da je število jezikov in narečij, ki jih zasledimo po Kavkazu, zares veliko. Velik del teh jezikov govore plemenski odtenki, povetini gre za narečja turškega in georgijskega jezika.

Pred rusko vladavino so Kavkazijci na severu priznavali vrhovno gospodstvo »zlate hordce, ki je imela po razsulu Džingiskanovega carstva sedež svoje oblasti v stepah na dolnjem teku reke Volge. Južni kavkaški narodi pa so bili po bizantinskem padcu izmenoma v odvisnosti Perzije ali Turčije.

Prvi udar na Kavkaz vzdolž kavkaške obale Kaspiškega morja je izvedel Peter Veliki. Pa ni uspel, ker ni bil zavarovan z boka proti Kavkazu. Za Katarine so udarili na Kavkaz z zahodne strani. Takrat so pridružili Rusiji področje okoli Azova in Kubana. Istega leta se je postavila pod zaščito ruske vladavine tudi Georgia, ker se je

čutila kot krščanska država ogrožena od obeh sosednjih muslimanskih držav, to je Perzije in Turčije. Leta 1801, je Rusija Georgijo popolnoma pridružila. Naslednja osvajanja so sledila po dolini s Perzijo od leta 1804 do 1828. Rusija je dobila najprej Baku in Derbent, nato pa še kanata Erivan in Nahičevan in je tako dospela do sedanje meje s Perzijo. V naslednji vojni s Turčijo je dobila Rusija vzhodno obalo Črnega morja in razširila svojo posest južno od Georgije L. 1878. je zaključila svoja prekokavkaška osvajanja z zavzetjem področij Batuma, Karsa in Andahana. Zadnji dve področji je Rusija izgubila za časa revolucije 1917 v korist Turčije.
Dočim je Rusija razširila svojo oblast proti Perziji in Turčiji, se je morala istočasno skozi trideset let boriti proti hribovcem srednjega Kavkaza, ki jih je vodil imam Šamil.
Borba Šamila in njegovih pristašev je prišla v zgodovino kot kavkaška borba za svobodo. Kakih trideset let po pomiritev Kavkaza se je tam pričela buditi narodna zavest treh velikih narodnostnih skupin na Kavkazu: Turkov, Armencev in Georgijcev. Ko je prišel na oblast boljševizem, so se kavkaški narodi uprli, toda bili so notranje nezdin. Vendar je prišlo do kavkaške federacije leta 1917—18, toda zaradi notranjega nesoglasja je kmalu razpadla. Leta 1930 so se kavkaški narodi zopet skušali upreti kolektivizaciji, toda njihov odpor je bil zaduščen.

Amerikanska

Neka ameriška zavarovalnica v San Franciscu je objavila v časopisju naslednjo reklamo za svoj zavod: »Zavarujte se pri nas. V ponedeljek je kupil pri nas polico trgovca. V torek mu je zmečkalo nogo kolo. V sredo je dobil pri nas že izplačanih petdeset tisoč dolarjev. Zakaj ne bi postali srečni tudi vi?«

Ribič pri zdravniku

»Dragi moj, strašno ste nervozni. Kje ste si le nakopali to bolezen?«
»Pri ribolovu.«
»Res. Vsekakor čudno. Saj je znano, da vpliva ribolov pomirjevalno na živce.«
»Že, že. Pri meni je pa samo ta nesreča, da nimam ribolovnice.«

Pred sodnikom

Predsednik sodišča: »Torej, na kaj lahko prisižete? Ste tožitelju res plačali omenjeni znesek?«
Toženec: »Skoraj gotovo.«
Predsednik: »Prisega ne pozna pojma »skoraj gotovo«. Prisiči morate: plačal sem ali nisem plačal.«
Toženec ves vesel: »O, tako bi pa rad prisegel.«

Izjema.

»Lahko mi čestitaš. Zaročil sem se z dekletom, ki mu je ime Rožica. Sploh sem imel vedno srečo s cveticami...«

Dolarske hijene

»Tako mislite vi!« Stric Paddy čuti, da je najboljši, če čim manj govori in če si pridobi časa vsaj nekaj minut. »Torej tako si vi zamišljate vse zgodbe!« pravi počasi in posreči se mu celo, da se pri tem nasmeje. »Ta domislek je pa res nor!«

»Kajne da!« vskočji Rackley
Mees pogleda zaničljivo starega Rackleya, v njegovih očeh, ki so sicer tako dobrodušne in odkrite, se leskeče prevelejša škodoželjnost. »Jaz mislim, da je ta domislek, ki je vam padel v glavo, nor! Kako pa mislite dokazati te svoje domisleke, gospod Rackley?«

»Imam dokaz, ki se ga ne da ovreči, gospod Mees! Rackley postaja nemiren, saj Paddy Mees novice ni sprejel tako, kakor je bilo pričakovati. »Samo dejstvo, da Pacificki trust ni sodeloval z Južno unijo, je rešilo Grillovo družbo. Tega pa Jonnes Grill ni vedel. Saj tega niti slutiti ni mogel. To je razen mene vedelo prav malo ljudi, med njimi na primer tudi dvojniki Fr. Palmer.«

Stric Paddy se mirno smehlja. Ta smeh mu naj pomaga zbrati misli, ta smeh naj tudi prikrije njegovo razburjenje zaradi dogodkov, ki se mu sedaj odkrivajo. Jasno vidi, da Sam Rackley govori resnico. Saj se le tako dajo razložiti vsa ta nešteta protislovja, ki so mu delala toliko preglavje. Seveda sedanji Jonnes Grill ni njegov nekdanji Jonny, ampak Franek Palmer. To bo živa resnica. Vražje nerodna zadeva je to, si misli stric Paddy. Trdno pa se je tudi že odločil, da tega Rackleya nikdar ne bo priznal. Noče mu napraviti tega veselja, ker ve, kako Rackley pri-

čakuje, da bo zaradi tega odkritja zbesnel. Zato se odloči, da bo napram Rackleyu govoril prav nasprotno, kot je res.

»Veste kaj,« meni malomarno, »vaše trditve so tako malo verjetne, da bi vsak malo bolj brezobziren človek dejal, da so iz trte izvite. Moj nekdanji Jonny vas ni samo ugnal, ampak se prav sedaj pripravlja na še hujši udarec, ki vas bo v kratkem zadal... Ne bo več treba dolgo čakati, pa bo prišel nazaj v New York ta vaš plačanec Palmer. Ta bo moral izpovedati resnico pred sodiščem. Ker se Palmerjevih izpovedi pred sodiščem bojte, pa poskušate sedaj novo zvijačo. Ne vem kakšno, samo da bi...«

»Prosim, vas gospod Mees! Vi sami ste vendar morali zapaziti, da ta človek ne more biti vaš pravi nekdanji Jonnes Grill!«

Spet se stric Paddy smehlja. Njegov smeh se veča in končno bušne v dobrodušne, malce porogljiv smeh. »Ne bodite vendar smešni, gospod Rackley! Nikoli si ne bi mislil, da boste v stiski skušali sam sebi pomagati s tako za las privlačnimi izmišljinami. Če si zamišljam da bi Jonny...« Stric Paddy spretno igra in se dela, kakor da le s težavo premaguje smeh. Toda vse nič ne pomaga. Spet se glasno zasmeje, tako od srca in tako dolgo, da se sam pri tem počuti olašane. Ta smeh prepriča starega Rackleya, da je najbrž napravil veliko neumnost.

»Kaj res za trdno verjamete, da je ta Jonnes Grill pravi in ne njegov dvojniki?«

»Verjamem?« zaropota stric Paddy in se smeje naprej. »Kaj se to pravi, verjamem? Nič ne verjamem, ampak vem! Da, natančno vem, da je Jonny pravi Jonny in to vam tudi lahko dokazem.« Spet uide smeh stricu Paddyju, to mu tudi ni težko, saj se v resnici smeje sam nad seboj in nad stari Charleyem, ko premišlja,

kako ju je oba temeljito potegnil za nos ta prebrisan dvojnik. Stari Rackley seveda misli, da se smeje njemu in prihaja do prepričanja, da mu njegov načrt ne bo prinesel zaželenega uspeha. Stric Paddy se končno umiri.

»Da, tako je, gospod Rackley! Moj nekdanji Jonny ima znamenje, malo nad pasom, tukajle!« Stric Paddy pokaže točno mesto, kjer naj bi bilo znamenje, ki ga seveda pravi Jonnes Grill sploh nima. Neznansko se veseli tega domisleka. »Prav žal mi je, gospod Rackley... Včeraj se je Jonny kopal. Tedaj sem ga hotel nekaj vprašati, pa sem stopil v kopalnico. Videl sem znamenje čisto točno! Sedaj pa vendar ne boste hoteli trditi, da ima tudi vaš Palmer prav na istem mestu prav takšno znamenje, kakor moj Jonny!«

Stari Rackley je računal, da bo s svojim odkritjem presenetil Paddyja Meesa. Upal je, da bo vzbudil v sicer dobrodušnem človeku strašne dvome, ki bi ga nagnali, da bi doma takoj z vso odločnostjo skušal zvedeti resnico. V tem trenutku se staremu Rackleyu še sanja ne, kako zelo se mu je to posrečilo. Toda stric Paddy čuti prav dobro, zakaj gre Rackleyu. In zato mu še na misel ne pride, da bi mu šel na limanec.

»No, ali imate potem še kakšno novico zame, gospod Rackley?« sprašuje stric Paddy s pretirano ljubeznivostjo in škodoželjno porogljivostjo.

»Ne, gospod Mees! Stari Rackley vstane in se prikloni. Sladko se smehlja, ko reče: »Smatral sem le za svojo dolžnost, da vas na to, kar sem slučajno zvedel, opozorim, in...«

»Vem, vem! Saj je znano, da vedno in povsod skrbite samo za dobrobit svojega bližnjega. Toda če dovolite, bi vam dal dober svet, gospod Rackley! Kar sami zase skrbite in za svoje kupčije. Veste, ni vedno dobro, če se človek samo žrtvuje za druge. Veših tri človeke pri tem tudi

škodlo! Stric Paddy se hitro obrne in s težkimi koraki odide iz sobe, ne da bi se mu zdelo vredno, pozdraviti Rackleya.

Stari Rackley hitro stopi k oknu in gleda na cesto. Vidi, kako stric Paddy zapušta hotel. Prav tako opazi svojega plačanca, ki bo odslej stricu Paddyju ves čas za petami.

»Presneti čudaki!« godrnja Rackley sam zase. Še sanja se mu ne, da medtem stari Paddy v avtomobilu premišlja, kako bi starega Rackleya za vedno odvalil vltakati se v zadeve Grillove družbe.

XXII. poglavje.

Smrtno nevarna bolezen.

Marmorna palača Harleya Mortona v peti aveniji je v teh dneh postala pravo mravljišče. Vse polno delavcev dela v njenih dvorinah in sobah. S te strani doni nabijanje, z druge ropot strojev, s tretje cviljenje žag. Obrtniki vseh strok hite, kar se le da. Vsa palača bo preurejena in okrašena. Harley Morton in Gizela sta se za ta čas umaknila v tri srednje-velike sobe v najvišjem nadstropju palače. Rada sta se začasno zadovoljila s skromnimi prostori. Saj vesta, da veljajo sedanje priprave čim bolj slovesni poroki. Stari Harley Morton, si misli: ker imam eno samo hčerko, ki bo samo enkrat doživela poročni dan, ne bom varčeval in stiskal. Ta lep dan naj ji za vedno ostane v prijetnem spominu. Pa ne samo njej, tudi vsem znancem in prijateljem!

Gizela Morton je v teh nemirnih dnevih kar nestrpna. Nikjer ne more pomagati, nikjer svetovati ali ukazovati. Vse, kar je bilo potrebno, se je oče dogovoril z njo in z arhitektom. Vse to, kar sedaj počno po palači, se nje ne tiče več.